

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

Seramik Anasanat Dalı

**SANATTA BİÇİMSEL BAĞLAMDA BOŞLUĞUN VARLIĞI ve
ÖZGÜN UYGULAMALAR**

Nazlı KOÇ

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2019

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Seramik Anasanat Dalı

SANATTA BİÇİMSEL BAĞLAMDA BOŞLUĞUN VARLIĞI ve
ÖZGÜN UYGULAMALAR

Nazlı KOÇ

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2019

Kabul ve Onay

Nazlı KOÇ tarafından hazırlanan "Sanatta Biçimsel Bağlamda Boşluğun Varlığı ve Özgün Uygulamalar" başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Seramik Anasanat Dalı'nda Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Prof. Kaan CANDURAN

Jüri Üyesi (Danışman) Doç. Ufuk Tolga SAVAŞ

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Rıza Tan Buğra ÖZER

Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Pelin YILDIZ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

SANATTA BİÇİMSEL BAĞLAMDA BOŞLUĞUN VARLIĞI ve ÖZGÜN UYGULAMALAR

Danışman: Doç. Ufuk Tolga SAVAŞ

Yazar: Nazlı KOÇ

ÖZ

Uzun yıllar boyunca pek çok kavram sanatın konusu olmuştur. Boşluk kavramı da ilk olarak Doğu sanatında irdelenmeye başlanmış ve birçok kültürde farklı şekillerde sanata yansımıştır. Yaşadığımız her an, her yerde boşluk vardır. Bazen fark edilmese de varlığını her zaman korumaktadır. Nefes alıp verebilmemizi sağlayan içimizdeki boşluktur; bir bisikletin tekerleğinin dönebilmesini sağlayan unsurlardan biri, tekerlerin içindeki boşluktur; yaşamımızı sürdürdüğümüz alanlarda hareket etmemizi sağlayan yine boşluktur. Kısacası varlığını fark edebildiğimiz her şey, boşluk sayesinde anamlanır.

Bu sanat çalışması üç ana başlıktan oluşmaktadır. Birinci bölümde; insanın düşüncelerini, hayal ettiklerini ve yaşadıklarını yansıtmak, somut bir nesneye dönüştürmek üzere harekete geçiren, sanat ve yaratım süreci araştırılmış olup, biçim ve içerik alt başlıkları ile incelenmeye çalışılmıştır. Ayrıca asıl konumuz olan boşluğun, biçim üzerindeki etkisi ile biçimin boşluk için etkisi üzerine araştırmalar yapılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise boşluk kavramı karşıtıyla birlikte incelenmiş olup, boşluğun, mekân ve nesnelere ile olan ilişkisi aktarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca sanatta boşluk kavramını farklı bakış açılarıyla yorumlayan sanatçıların çalışmalarına yer verilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ise, bu araştırmaların desteğinde, boşluğu sanatsal bağlamda özgün uygulamalarla yansıtılmaya çalışılmıştır. Bu sanat raporunun çıkış noktası ise, boşluğun algılanması, biçimsel anlamda bir denge unsuru olarak değerlendirilmesi ve yorumlanmasıdır.

Anahtar sözcükler: Sanat, biçim, içerik, boşluk

THE EXISTENCE of EMPTINESS in FORMAL CONTEXT in ART and INDIVIDUAL APPLICATIONS

Supervisor: Doç. Ufuk Tolga SAVAŞ

Author: Nazlı KOÇ

Abstract

For many years, many concepts have been the subject of art. The concept of emptiness was first started to be studied in Eastern art and reflected to art in many cultures in different ways. Every moment we live, everywhere there is space. Sometimes it remains unnoticed but always exists. It is the emptiness within us that allows us to breathe; one of the elements that makes the wheel of a bicycle rotate is the space in the wheels; it is again the emptiness that enables us to move in the areas where we live. In short, everything that we can realize exists is made sense through emptiness.

This artwork consists of three main titles. In the first section; The process of art and creation, which motivates people to reflect their thoughts, dreams and experiences, to transform them into a concrete object, has been researched and tried to be examined with subtitles of form and content. In addition, research on the effect of space, which is our main subject, on the shape and the effect of the form for the space has been investigated.

In the second part of the study, the concept of void is examined together with the concept of void, and the relationship between void and space and objects is tried to be explained. In addition, the works of artists who interpret the concept of emptiness in art from different perspectives are included.

In the last part of the study, with the support of these researches, the gap is tried to be reflected in the artistic context with original applications. The starting point of this art report is to perceive the void and to evaluate and interpret it as an element of balance in formal sense.

Keywords: Art, form, content, space

TEŞEKKÜR

Tez alıŐma s¼recimde bana her zaman destek olan, teorik ve kişisel uygulamaların hazırlanmasında yol g¼steren değerli danışmanım Doç. Ufuk Tolga SAVAŞ'a, kişisel çalıŐmalarımda kullandığım teknikler konusunda ¼ğrettikleri ve ilgisi ile değerli hocam Prof. Emre FEYZOğLU'na, değerlendirmeleri ve ¼nerileri için Prof. Kaan CANDURAN ve ¼ęr. Üyesi Rıza Tan Buğra ¼ZER'e, lisans döneminden bu günlere kadar pek çok konuda emeği olan diğer tüm hocalarıma, her zaman yanımda olan ve destekleyen aileme sonsuz teŐekk¼rler...

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	iv
GÖRSEL DİZİNİ.....	xi
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: SANATTA YARATIM SÜRECİ.....	2
1.1. Biçim ve İçerik.....	4
1.1.1. Biçimsel Öge Olarak Boşluk.....	7
2. BÖLÜM: SANATTA BOŞLUĞUN VARLIĞI.....	9
2.1. Doluluk ve Boşluk İlişkisi.....	9
2.2. Boşluk ve Mekânın İlişkilendirilmesi.....	12
2.3. Nesne ve Boşluk İlişkisi.....	16
3. BÖLÜM: KİŞİSEL UYGULAMALAR.....	22
SONUÇ.....	40
KAYNAKLAR.....	41
Etik Beyanı.....	45
Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu Orijinallik Raporu.....	46
Masters's Art Work Report Originality Report.....	47
Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı.....	48

GÖRSEL DİZİNİ

Görsel 1. Tanıtma Genel Müdürlüğü, Pamukkale Travertenleri.....	5
Görsel 2. Yin Yang Symbol.....	9
Görsel 3. Henry Moore, Recumbent Woman, 1938.....	11
Görsel 4. Yves Klein, Exposition du Vide, 1958.....	13
Görsel 5. Yves Klein, Le Saut dans le vide, 1960.....	14
Görsel 6. Arman, Le Plein, 1960.....	15
Görsel 7. Carl Andre, Equivalent VIII, 1966.....	17
Görsel 8. Alev Ebüzziya.....	18
Görsel 9. Remzi Savaş, Ağır boşluk.....	19
Görsel 10. Seyhun Topuz.....	19
Görsel 11. Ufuk Tolga Savaş, 2009.....	20
Görsel 12. Rahmi Aksungur, Nergis, 2008.....	21
Görsel 13. Kişisel Lavi Çalışmaları, Nazlı Koç, 2017.....	23
Görsel 14. Boşluk Fotoğrafları-I, Nazlı Koç, 2017.....	24
Görsel 15. Boşluk Fotoğrafları-II, Nazlı Koç, 2017.....	25
Görsel 16. Uygulama 1-2, Nazlı Koç, 2017.....	25
Görsel 17. Uygulama 3-4, Nazlı Koç, 2017.....	26
Görsel 18. Uygulama 5-6, Nazlı Koç, 2017.....	26
Görsel 19. Uygulama 7-8, Nazlı Koç, 2017.....	27
Görsel 20. Uygulama 9-10, Nazlı Koç, 2017.....	27
Görsel 21. Uygulama 11-12, Nazlı Koç, 2017.....	28
Görsel 22. Uygulama 13-14, Nazlı Koç, 2017.....	28
Görsel 23. Uygulama 15, Nazlı Koç, 2018.....	29

Görsel 24. Uygulama 15, detay. Nazlı Koç, 2018.....	30
Görsel 25. Uygulama 16, Nazlı Koç, 2018.....	31
Görsel 26. Uygulama 17, Nazlı Koç, 2018.....	31
Görsel 27. Uygulama 18, Nazlı Koç, 2018.....	32
Görsel 28. Uygulama 18, detay. Nazlı Koç, 2018.....	32
Görsel 29. Uygulama 19, Nazlı Koç, 2018.....	33
Görsel 30. Uygulama 19, detay. Nazlı Koç, 2018.....	33
Görsel 31. Uygulama 20, Nazlı Koç, 2018.....	34
Görsel 32. Uygulama 21, Nazlı Koç, 2018.....	34
Görsel 33. Uygulama 22, Nazlı Koç, 2018.....	35
Görsel 34. Uygulama 22, detay. Nazlı Koç, 2018.....	35
Görsel 35. Uygulama 23, Nazlı Koç, 2018.....	36
Görsel 36. Uygulama 24, Nazlı Koç, 2018.....	37
Görsel 37. Uygulama 24, detay. Nazlı Koç, 2018.....	37
Görsel 38. Uygulama 25, Nazlı Koç, 2018.....	38
Görsel 39. Uygulama 25, detay. Nazlı Koç, 2018.....	38
Görsel 40. Uygulama 26, Nazlı Koç, 2018.....	39
Görsel 41. Uygulama 26, detay. Nazlı Koç, 2018.....	39

GİRİŞ

Dünya üzerinde pek çok şeyi gözlemlerken, dikkatimiz genellikle nesnelere yoğunlaşır. İnsanın doğası gereği bu algı kırılana dek sadece nesnelere odaklanabiliriz. Fakat daha geniş bir perspektifle düşünür ve bakarsak gördüğümüz şey sadece nesne değil, onu saran boşluk ve arka planda kalan diğer her şey fark edilebilir. Nesnelere kadar dünya üzerindeki pek çok şeyde boşluğun rolü vardır. Boşluk olmasaydı dünyada hiçbir şey anlaşılamayabilirdi.

“Boşluk nesnelere tanınır hale getirirken, nesnelere de boşluğu görünür kılarlar. Böylece boşluk sayesinde dünyayı algılayabiliyoruz.” (Kara,2016)

Boşluk kavramı Uzak Doğudan, Batı sanatına kadar varlığını sürdürürken, Doğu felsefelerinin birçoğunda da varlık kadar boşluğun da önemli olduğu vurgusuyla karşılaşılmaktadır. Boşluk, Doğu felsefesinde etkin rol alırken, Doğudan Batıya gelen resimler ve kaligraflar ile birlikte Batılı sanatçıların da oldukça ilgisini çekmiştir. Modernizm'in başlamasıyla da sanatçılar, boşluk kavramını irdelemeye devam etmişlerdir.

Aristoteles ise boşluk için, “Boşluk bir gerçeklik ise var olandan farklı olmadığı, gerçeklik değilse de nesnelere arasında herhangi bir boşluk olmadığı sonucudur” yorumunu yapmıştır. (Aristoteles, 2001, s. 137)

Boşluk, sanat dalları arasında birçok kez konu olan bir kavramdır. Felsefe alanında da konu olmuş, bazı filozoflar tarafından farklı bakış açıları sunulmuştur. Boşluk, anlam olarak değişmese de sanatçılar ve filozoflar tarafından yorumlanarak yeni bakış açıları oluşturulmuştur. Kimi sanatçı için boşluk bir mekân iken, kimi sanatçı için ise insanlar ve nesnelere arasındaki mesafe, nefes alabildikleri alan olarak da yorumlanır. Bazı sanatçılara göre ise boşluk, nesnelere ve yapıtlarla şekil verebildiğimiz başlıca olgulardan biri olarak yorumlanır. Bu bağlamda yapılacak olan çalışmalarda amaç; boşluğun ne olduğunun anlaşılması ve elde edilen bilgiler ışığında özgün yaratımlar ortaya konulması olacaktır.

BÖLÜM 1: SANATTA YARATIM SÜRECİ

Sanat, geçmişten günümüze kadar insanın yaşam içindeki duygularını, anılarını, toplumsal problemleri, kısaca tüm hissettiklerini dönemin etkileri ile, kendi seçtiği yöntem ya da malzeme ile ifadesi olarak tanımlanabilir.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğünde sanat; “a.1. Bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık” şeklinde tanımlanmıştır. (TDK, 2017)

Güzel Sanatlar Terimleri Sözlüğünde ise sanat; “Yaratıcı biçimlendirme eylemi.” olarak tanımlanmaktadır. (TDK, 2017)

Cahid Kınay sanat ile ilgili olarak şu açıklamayı yapmıştır;

Sanatın eksiksiz bir tanımını yapmak oldukça güçtür. Bu tanım isteğe ve güdülen amaçlara bağlı olarak, devirlere ve toplumlara göre değişebilmektedir. Daha başka bir deyişle, toplumların ve kişilerin sanat denilen olaydan beklentilerine göre tanım değişiklikler gösterebilmektedir.

En basit tanım ve deyimle sanat; bir form meydana getirebilme yetenek ve becerisidir. Sonsuz sayıda değişik ve değişen formlar üreten doğa karşısında insan, yetenek ve becerisi ile değer kazanabilmekte ve bir ölçüde de yaratıcı olabilmektedir. Doğa, sanatçı denilen kişiye tümüyle yada alabildiği ölçüde kaynak olmakta, ışıkları, renkleri, sesleri, formları ve şaşmayan ritm ve ahengi ile onu etkileyebilmektedir. (Kınay, 1993, s.1)

Sanat, tarih boyunca birçok farklı dönemde var olan bir olgudur. Farklı disiplinlerden de beslenmiş ve döneme göre anlam kazanmıştır. İnsanların hislerini paylaşabildikleri, bunu yaparken de haz duydukları bir eylemdir denilebilir. Bir nevi insanların etkileşim kurdukları, iletişim şekli olarak da anlamlandırılabilir.

Kınay, sanat için; insanın yeteneklerini yalnızca pratik, yani fayda sağlamaya yönelik amaçlar için değil, evrenin bilinmeyenlerine ulaşabilmek, kişisel bunalımlarını yatıştırmak, heyecanlarını doyurmak ve kendini aşabilmek için değerlendirdiği çabası olduğunu da söylemektedir. (Kınay, 1993 s.1)

Sanatın anlamı her geçen dönem çoğalmış, çeşitli eylemlere de dönüşmüştür. Sanatçıların dönemsel değişimleriyle birlikte izleyicinin de bakış açısı değişime uğramıştır. Zamanla dikkat ettikleri birçok unsur geride bırakılarak yeni bakış açıları elde edilmeye çalışılmıştır.

Douglas Huebler'in sanata yenilik katmaya yönelik sözleri de şu şekildedir; "Dünya az ya da çok bir sürü nesneyle dolu; ben dünyaya yeni nesnelere eklemek istemiyorum." (Atkins,1997, Aktaran: Morkoç, 2013)

Üretilen sanat eserleri, algıyı farklılaştırarak, anlatılmak isteneni dolaylı olarak izleyiciye sunmayı amaçlamaktadır. Artık sanatçılar güzel bir sanat eseri oluşturmaktan çok, farklı tasarımlar yapmak, özgün düşünce yapısıyla, çözümlenmelerle eserler üretmeye çalışmışlardır. Allan Kaprow'un sanatla ilgili olarak yorumu şu şekildedir;

...Duyularımızı boyayla ifade etmek bize yetmeyeceğine göre, görüşümüz, duyumuz, hareketlerimiz, insanlarla etkileşimimiz, kokladıklarımız ve dokunduklarımızı ifade eden başka malzemeleri kullanmamız söz konusu olabilir. Her türlü malzeme yeni sanatın nesnesi olabilir: boya, sandalyeler, yiyecek, elektrik, neon lambalar, duman, su, eski çoraplar, bir köpek, filmler- ve yeni kuşak sanatçıların keşfedecekleri bin bir başka şey. Bu gözü pek yaratıcılar bize etrafımızdaki dünyayı sanki ilk kez görüyormuşuz gibi gösterecek, çöp kutularında, polis dosyalarında, otel lobilerinde, mağaza vitrinlerinde ve sokaklarda, rüyalarda ve korkunç kazalarda görüp de görmediklerimizi gözlerimizin önüne getirecekler... (Atkins,1997, Aktaran: Morkoç,2013)

Allan Kaprow'un bu söyleminden de anlayacağımız gibi sanatta malzeme sınırı olmadığı gibi anlatılmak istenilen duygu ve düşüncenin her şekilde izleyiciye sunulabileceğini desteklemektedir.

Sanatta malzeme sınırının olmaması sanatçının ifadesini ortaya koymasında daha çok olanak sağlar. Bu sınırsız malzeme dünyasında, sanatçının yaratım süreci de etkilenir. O halde yaratım sürecini incelemek gerekmektedir.

Sanatçının görsel dünyayı algılaması ile beraber yaratıcılık süreci de başlar ve aklında oluşturduğu tüm imgeler sanat eserinin ortaya çıkışındaki önemli adımlardan biridir. Sanatçı oluşturduğu imgeyi kendi bakış açısına göre şekillendirerek sanat yapıtını oluşturmaya başlar. Kimi sanatçı çektiği fotoğraflardan, kimisi eskiz çizimlerinden, kimisi de okuduğu bir kitaptan ilham alır ve eserlerini bunların desteğiyle tasarlayabilir.

Sanatçının oluşturduğu eserde, yapım aşamasındaki her hareketi, enerjiyi, duyguyu, yani genel olarak tüm hissiyatını eser üzerinde de yansıtacaktır. Bir sanat eseri üzerinde gördüğümüz doku ya da çizgi tamamen tesadüfen oluşmuş gibi görünse de aslında yaratım sürecinde ortaya çıkan bir biçim ögesidir.

Yaratım süreci kişiye özeldir. Her sanatçının kendine özgü bir tarzı ve yaratım süreci vardır. Sanatçı duygu ve düşüncelerinin etkileriyle beraber, oluşturmak istediği imgeyi kafasında canlandırıp, istediği biçimi kurgulamaya başlar. Oluşturduğu imge, somut bir nesneye dönüşünceye kadar defalarca kez zihninde değişikliklere uğrayabilir. Bunun nedeni düşüncenin her geçen gün değişip, gelişmesidir. Bu süreç içerisinde sanat yapıtı biçim ve içerik ilişkisi üzerine kurgulanacaktır. (Kara, 2011)

1.1. Biçim ve İçerik

Biçim, Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğüne bakacak olursak; "(II) a. 1. Bir nesnenin dış çizgileri bakımından niteliği, dıştan görünüşü, şekil, eşkal. 2. Yakışık alan şekil, uygun şekil. 3. Herhangi bir şeyin benzeri. 4. Sanat ve edebiyat eserlerinde dış görünüş, form." olarak tanımlanmaktadır. (TDK,2017)

Güzel Sanatlar Terimleri Sözlüğünde ise biçim; "Osm. şekil (Resim, Heykel, Mimarlık) 1. Resim, heykel ve mimarlıkta yapıtın yapı bakımından tüm kuruluşu. 2. Bir rengin, çevresi belirli durumu." şeklinde tanımlanmıştır. (TDK,2017)

Biçim kavramı geçmişten günümüze değişmeden gelirken, içerik kavramı, tarihsel geçmiş, sosyal, kültürel ortam ve birçok etkenlere göre değişiklikler geçirmiştir. Cahid Kınay biçim ve içerik için yaptığı açıklama şu şekildedir;

Biçim, içerik ve anlatım öğeleri birbiriyle bağlantılıdır, bir bütün meydana getirirler. Ancak; sanat devlerine ve sanatçılara göre bunlardan biri ötekinden daha çok önemli sayılabilmektedir. Klâsik denilen sanatçılar biçime çok önem verirler. Onlar için sanatta ideal form mükemmelliğine ulaşmaktır. Biçim, içerik ve anlatım dengesi klasik sanatın karakteristiğidir. Ortaçağlarda sanatçılar içeriğe öncelik tanımışlardır. XIX. Yüzyılda gelişmiş olan expresionniste stil temsilcileri sanatçılar için anlatım çok önemlidir. Biçimi, içeriği anlatım için bozmuşlardır.(Kınay,1993, s.6)

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğünde, içerik; "2. Sözlü veya yazılı anlatımda verilmek istenen öz, düşünce, duygu ve imgelerin bütünü. 3. Bir kelimenin veya kavramın anlamı. 4. ruh b. Herhangi bir ruhsal süreç veya düşünsel işlevi oluşturan öğelerin bütünü." olarak tanımlanmaktadır. (TDK,2017)

Türk Dil Kurumu Güzel Sanatlar Terimleri Sözlüğü'nde ise, içerik; "Osm. muhteva (Resim, Heykel, Mimarlık) Sanat yapıtının konu dışındaki kuruluşu. Yapıtın dokusu ve doku bağlantıları ile meydana gelen biçimin tümü. İçerikle konuyu

karıştırmamalıdır. İçerik tümü ile sanatçının arayıp bulacağı öğeler ve onların düzeni demektir.” şeklinde tanımlanmıştır. (TDK, 2017)

Hegel felsefesinde içerik, “her zaman belirleyicinin göstergesidir; kendini açma hareketinde, kendine bir biçim, bir başka deyişle tarih içinde bir varoluş kazandıran odur.” (Büyük Laorousse, 1986, s.1617. Aktaran: şlenay)

Görsel 1. Pamukkale Travertenleri. Tanıtma Genel Müdürlüğü. (Kulturportali).

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/denizli/gezilecekyer/pamukkale-hierapolis-antik-kenti>

Doğal ya da yapay her yapının bir biçim sahibi olduğu görülür. Bu bir örnekle açıklanacak olursa; Pamukkale Travertenlerini inceleyebiliriz. Antik dönemlerden bugüne kadar var olmuş bir yapı olarak, çeşitli nedenlere bağlı, kimyasal reaksiyonlar sonucu çökelme ile oluşan kayalardır. Yıllarca bu reaksiyon sonucu

oluşan katmanlar, doğal biçimlerdir. Tüm bu yapıyı oluşturan reaksiyonların amacı gerçekten pamuğa benzetmek midir? Doğal biçimlerde anlaşıldığı üzere içerikten çok biçim etkilidir.

Yapay biçimler ise insanın kendi düşüncesi ve amacına göre şekillenmiş biçimlerdir. Buna bir yaşam alanı olan oda, ya da sanat nesnelere ve sanat nesnelere sergilendiği bir galeriyi örnek verebiliriz. Doğal biçimlerde içerik arka planda kalırken, yapay biçimlerde içerik daha ön plandadır.

Bazı filozoflara göre biçim; Aristoteles'e göre bir şeyin duyularla algılanabilen dış görünüşü, akılla kavranabilir yapısı; Kant'a göre, zihnin bir görüngüde (fenomende) önsel (apriori) olarak kavradığı şey; Hegel'e göre ise bir şeyin derin içeriğinin ona zorunlu olarak kazandırdığı somut, yani dış görünüş olarak anlamlandırılır. (Büyük Larousse, C-4, İstanbul,1986,s-1617. Aktaran: Şölenay) Başka bir ifadeyle "Biçim, içeriğe bağlı olan bir yapı, ya da içeriğin düzenlenişi olarak tanımlanabilir." (AKSOY,1977, s-38) Buradan hareketle biçimi ve içeriği daha iyi kavrayabilmek açısından biçimin yapısını da incelemek açıklayıcı olacaktır.

Bir kap ancak boşluğu sayesinde yararlı olabilir. Pencere olarak işe yarayan şey duvarda açılan boşluktur. Nesnelere işe yarar kılan şey onlarda var olmayandır. Zen Budizm'e hakim olan düşünce 'form boşluktur, boşluk formdur' dolu olmak boş, boş olmak dolu olmaktır. (Kara, 2016, s. 20).

Başlangıçta sadece biçim odaklı incelenen sanat yapıtlarında, aslında, onu yapan kişinin kendi ifadesinin de biçim kadar önemli olduğu görülmektedir. Çünkü tarih boyunca insanlar, düşüncelerini, hissettiklerini bir biçime aktarma ihtiyacı duymuşlardır.

Ünlü matematikçi Monge'e göre biçim, "nesnenin dış sınırlarını oluşturur" Hodgen ise, form ve biçim kelimelerinin aynı anlama gelmediklerini savunmuş, formun "yaratıcı eylemin zihinde canlandırdığı şey", biçimi ise "kuvvetli konturların oluşturduğu şey" olarak açıklamıştır. (Aktaran: Genç, 2013, s.42)

İnsanoğlu gördüğünü, düşündüğünü yansıtmaya eylemine, henüz yerleşik hayat başlamamışken, buldukları mekâna, mağara duvarlarına, ağaç gövdelerine, taş ve kaya yüzeylerine çizim yaparak başlamıştır. Zaman içinde yaşadıkları mekanla bir bütün haline gelen rölyefler, çizimler, onların hayatını ve duygularını yansıtan parçalar olmuştur. Araştırmalar neticesinde insanların yerleşik hayata geçmesiyle (M.Ö. 12.500 – 9.500) tüm bu eylemler gerçek bir sanat nesnesine dönüşmüştür.

Doğadaki bir nesneyi olduğu gibi aktarma ya da değiştirip farklı şekilde yansıtmak yıllardır sanat alanında kullanılan yöntem olmuştur. Sanatçıların her birinin ortak paydası, kendi dünyalarını özgün biçimlere dönüştürmektir denilebilir.

Sanat biçimi, birbirinden farklı ama diyalektik olarak birbiriyle bağıntılı iki işi görmek zorundadır. Birincisi, sanatsal içeriğe cisim olma, ikincisi de bu içeriği iletmektir. Bu anlamda sanat biçimi sadece kendi içinde kapalı, mükemmel bir konstruksiyon değil ama aynı zamanda bu biçimin içeriğini ileten bir işarettir. (Kagan, 1993)

Biçimin içeriğini ileten bir işaret olarak formun en temel öğelerinden birisi de boşluktur. O halde boşluk nedir?

1.1.1. Biçimsel Öge Olarak Boşluk

Türk Dil Kurumu Yayınlarının Türkçe Sözlüğünde boşluk; “oyuk, çukur, kapanmamış yer”, “boş olan yer”, “kesinti, kopukluk”, “eksiklik, yoksunluk duygusu”, “boş olma durumu” olarak tanımlanır. (TDK, 2017) Bu anlamlar göz önüne alındığında boşluk, kütleli olan her şeyin dışında kalan “yokluk” durumu olarak ifade edilebilmektedir.

Bilimsel açıdan da inceleyecek olursak; Fizik Terimleri Sözlüğünde “Özdekten arınmış kapalı oylum”, Kimya Terimleri Sözlüğünde “İçinde molekül, atom ve başka temel parçacıkların bulunmadığı varsayılan uzay parçası” olarak karşımıza çıkmaktadır. (TDK, 2017)

Boşluk kavramını irdeleyen bazı sanatçılar boşluk için, kütleyle nefes aldırılan bir öge olarak görürler ve kütle kadar boşluğun da eserlerde büyük rol oynadığını savunurlar.

Remzi SAVAŞ ise boşluk ile ilgili olarak şu şekilde bir yorum yapmıştır;

Soyut heykelde ilk olarak fark edilen şey boşluğun ve formun birbirinin içine girmesiydi. Soyut heykel geleneksel heykelde olan ne kapalı formlara ne kitleye sahiptir. Artık planlar vardır. Planlar arasındaki boşluklar ve gözün her boşluğu algılaması belirgin özellikler arasındadır. Daha sonraları kitle ve volüm soyut heykelde kullanılacaktır. Bir zamanlar kitlelerin arasında ve volümlerin içinde delik olarak bilinen boşluk daha sonraları inşa edilen bir eleman olarak kullanılmaya başlandı. Artık kitleyi volümü şekillendirilen taş veya diğer maddeler yerine, şekillendirilen boşluk vermeye başladı. (Savaş,1977, s:53)

Kütlenin biçimi kadar boşluğun biçimi de önemlidir. Formun yüzeyinde yapılan her dokunuş boşluğun hareketini de etkilemektedir. Boşluk, formlardaki yüzeylere bağlantı kurarak bir bütünlük sağlar, iç boşluğu kullanarak tamamen kütleli bir

etkiden ayrışarak, nefes alan formlar oluşturur. Ufuk Tolga Savaş'ın boşluk için açıklaması şu yöndedir;

Her sanat eseri, biçimi ve biçimin arkasındaki içeriği ile bütünleşmiş bir yapıdadır. Biçimin her parçası, her ögesi kendi içinde bir içeriği taşımak için bütünleştirilmiştir, parçalanamaz, öğeler eksiltilemez. 'Boşluk' ta bu öğelerden bir tanesidir ve dolayısıyla inşa edilen biçim ile beraber şekillendirilmelidir, plastik bir öge olarak düşünülmalıdır. (Savaş, 2009,s.105)

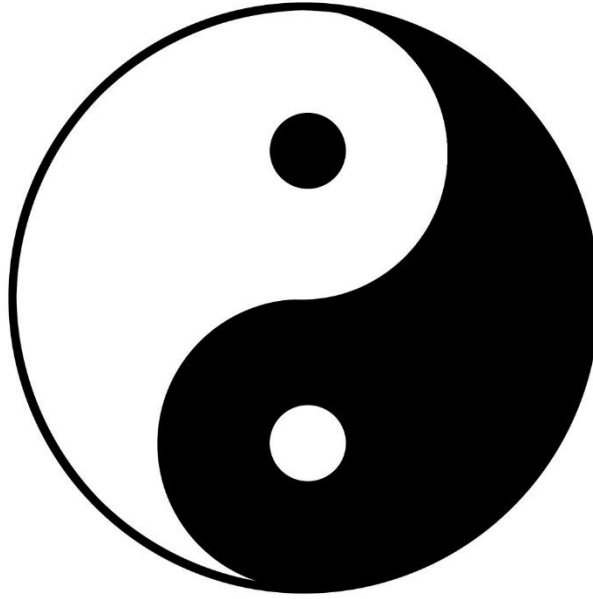
Boşluk, birçok sanatsal eserle topluma yansıtılmaya çalışılmıştır. Sanat nesnelere, form, hareket, yüzey, renk gibi öğelerin dışında, başka bir pencere bakılarak, boşluğu fark ettiren bir olgu olarak görülmeye de başlanmıştır. Boşluğu sadece kendi içinde değil, varlığını daha iyi anlayabilmek için karşıtıyla birlikte ele alınması gereken bir kavramdır. Doluluk ile boşluk olarak da irdelenmesi daha açıklayıcı olacaktır.

BÖLÜM 2: SANATTA BOŞLUĞUN VARLIĞI

2.1. Doluluk ve Boşluk İlişkisi

Boşluk, tarih ve kültürel süreçte incelendiğinde, yeni gelişmelerle birlikte her disiplinde farklı şekillerde ele alınmıştır. Eski dönemlere bakıldığında ünlü düşünürler boşluk kavramını irdelemiş ve boşluk kavramının, karşıtının gerekliliğiyle ilgili birçok tanımlamalar yapmışlardır.

Hegel, diyalektik üzerine yaptığı tanımlamalarda, varlığın bilgisine ulaşmak için karşıtılıkları kullanarak fikir yürütme ile gerçekleşeceğini, varlığın da bu şekilde karşıtılık içinden tanımlanabileceğini savunur. Gerçekliğin bir tür neden-sonuç ilişkisi içinde bulunduğunu ve ancak diyalektikle çözümlenebileceğini dile getirir. (Hegel, 1982, s.35, Aktaran: Arıĝ, 2015)

Görsel 2. Yin Yang Symbol. (Flickr)

<https://www.flickr.com/photos/donkeyhotey/5727907084>

Doğu felsefesinde de bu şekilde bir ilişkiye rastlamak mümkün olabilir. Yin-Yang felsefesi ise bunlardan biridir. Zıt kavramların aralarındaki çeşitli etkileşimler bu felsefeyle ortaya konmaya çalışılır. Yin-Yang felsefesi, doğada her şeyin zıt kutupları ile birbirleriyle olan ilişkileri çerçevesinde gerçekleştiğini savunan bir

kuramdır. Her daim birbirleriyle ilişki içinde olmaları gerektiği savunulur. Bu kurama göre, gece olmadan gündüz, gündüz olmadan gecenin var olmayacağıdır. (Atış, 2012, s.109. Aktaran: Arıç, 2015)

Yin Yang felsefesi, “Çin’de Yin Yang ikilisiyle ilgili kullanımın geniş bir alana yayıldığı bilinir. Kozmolojiden başlayarak, varlık ve nesnelere dünyasına kadar bütün alanlarda bu kavramlarla karşılaşılır” (Cheng, 2006, s. 120). Bu konu üzerine Kranz da şu şekilde yorumlar;

“Hiç hasta olmamışsak, sağlıklı olmanın ne anlama geldiğini bilemezdik. Hiç aç kalmamışsak, tok olmanın nasıl bir mutluluk verdiğini bilemezdik. Hiç savaş olmamış olsa, barışın değerini kavrayamaz, hiç kış olmasa bahar geldiğini anlayamazdık” (Kranz, 1984, s. 73).

Taoizm'e göre hareket ve yaşam boşlukta sağlanır. Nesnelere boşluk sayesinde anlamlanır. Taoizmin öncüsü olan Lao Tzu boşluğu bu şekilde tanımlamıştır. Tzu'nun görüşüne göre boşluk;

Otuz çubuk tekerleğin ortasında birleşir, aralarındaki küçük boşluk tekerleği döndürür. Çamurdan yapılan çanak, işlevini, çevrelediği boşlukla görür. Bir odanın duvarlarına kapı ve pencereler yapılır. Fakat asıl iş gören odanın boşluğudur. Bütün birleşen öğelerin yararı vardır. Fakat işlevi gören boşluktur. (Kuban,2013, s.80)

Dolayısıyla nesnenin, varlığın, her parçanın anlam kazanmasını yine boşluk sağlamaktadır. Sanatta her dönemin ünlü düşünürleri tarafından boşluk, çeşitli şekilde yorumlanmıştır. Bazı düşünürler boşluğun kütle ile birlikte var olabileceğini savunurlar. Biri olmadan diğerinin olamayacağı ve birbirlerini tamamlayan kavramlar olduğu yönünde yorumlarlar. Sanatçılar boşluk etkisini yeni bakış açılarıyla değerlendirme sürecine girmişlerdir. Henry Moore da onlardan biridir.

Delikler daha ilk başlangıçta heykele olan ve malzemeye olan sevgimin sonucudur. Daha ilk heykellerimde anladım ki her şeyi bir blok halinde sıkıştırmak, tek bir üniteye sığdırmak yaşama benzemiyor; nefes almaya gereksinim vardı. Bir deliğin de biçimi vardır, delik biçimsizlik demek değil, kütle ile karşıtlık yapıyor, bu benim için estetik bir sorun olmuştur. (Şenyapılı,2003)

Moore'un boşluğa olan bu ilgisini, “Recumbent Woman” adlı heykelinde gözlemlemek mümkündür.

Görsel 3. Recumbent Woman. Henry Moore, 1938, (Tate)

<https://www.tate.org.uk/art/research-publications/henry-moore/henry-moore-om-ch-recumbent-figure-r1147451>

Moore'nin bu yorumundan hareketle, Arıĝ'ın yorumu da destekleyici olacaktır; karşıtlıklar çerçevesinden düşünöldüğünde, nesnel olarak doluluğun boşluk üzerinden ifadesi, görünen gerçek ile algılananın ortak değerleri inşasında gerçekleşir ve oluşan bu tezat ilişki, boşluğu nesnelleştirerek var olan yokluk haline getirirken, varlığı da boşluk algısı ile kuvvetlendirmektedir. (Arıĝ,2015) Boşluğu karşıtıyla birlikte inceledikten sonra, mekân ve nesnelere ile ilişkisini incelemek konumuz adına daha yararlı olacaktır.

2.2. Boşluk ve Mekânın İlişkilendirilmesi

Sanat alanında mekân için, geçmişten günümüze pek çok tanımlamalar, sorgulamalar yapılmış ve sanat eserleriyle yorumlanmıştır. Kimi zaman mekân için boşluk vurgulanmış, kimi zaman da mimari bir yapı olarak ele alınmış ve o şekilde kullanılmaya devam edilmiştir.

Türk Dil Kurumu Yayınlarının Güncel Türkçe Sözlüğü'nde "mekân" kelimesinin karşılığı "1. Yer, bulunulan yer. 2. Ev, yurt. 3. gök b. esk. Uzay." olarak tanımlanmıştır. (TDK,2017) Etimolojik olarak Arap dilinden Türkçe'ye geçmiştir.

Mimari terimler sözlüğünde ise mekân, "insanı çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli olan boşluk, boşun" olarak tanımlanmıştır.(TDK,2017)

Gür'ün mekân için yaptığı tanım da boşluğa dikkat çekmektedir. Gür, mekânı; "Mekân, insanın insanla, insanın nesneyle ve nesnenin nesneyle olan aralıklarının, uzaklıklarının ve ilişkilerinin, kısacası, bizi saran boşunun üç boyutlu bir anlatımıdır" (Gür,1996) olarak tanımlarken, Gülmez ise mekân; "içinde yaşanan, insanı, doğal çevreden ayıran boşluktur" şeklinde tanımlamaktadır. (Gülmez, 1996)

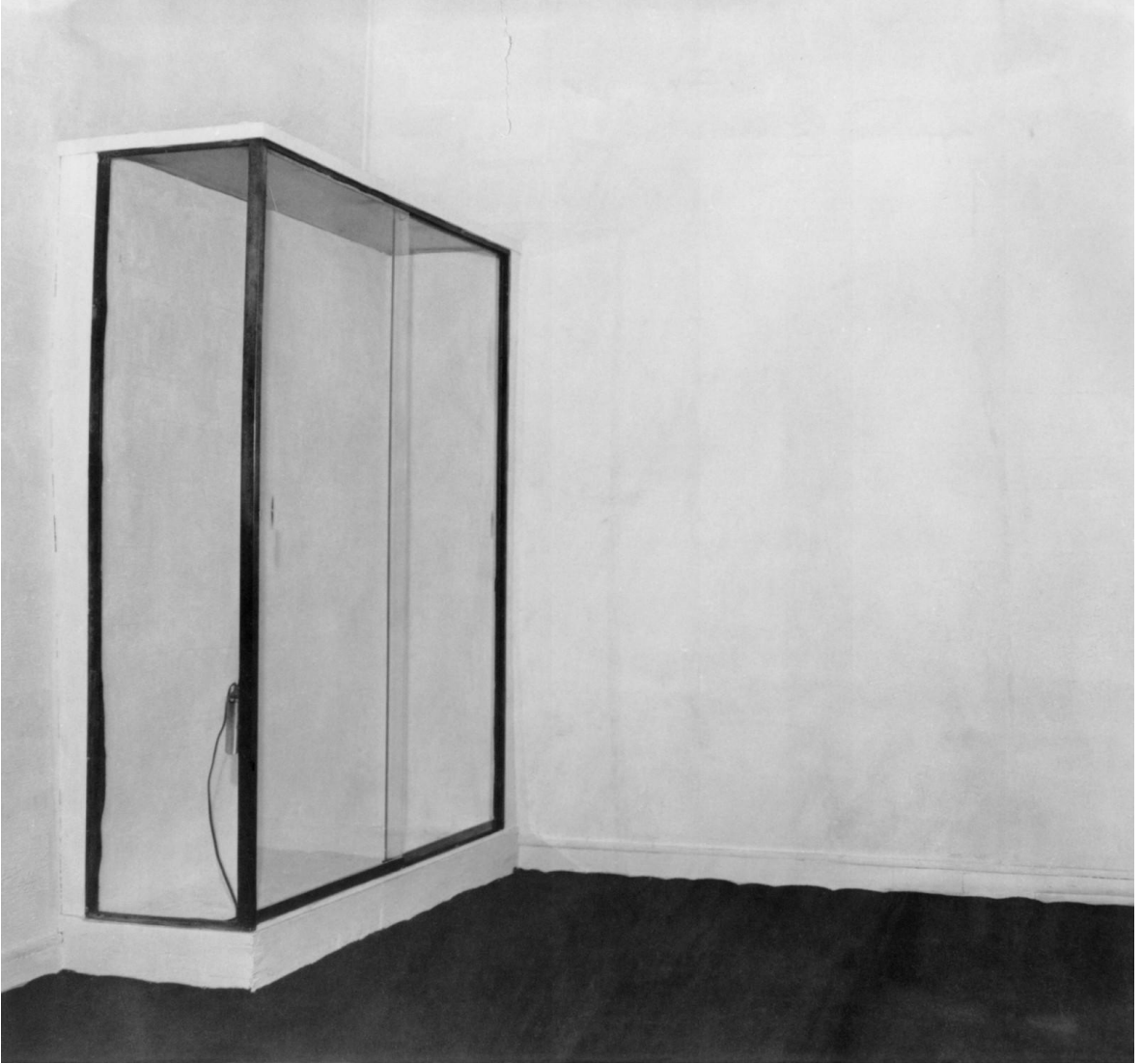
Mekân öncelikli olarak insanların aklına mimari bir yapıyı getirirse de aslında Gür'ün de söz ettiği gibi sadece dört duvarla çevrili bir yapı değil, birçok canlı ve nesnenin arasındaki boşluk olarak anlamlandırılabilir. Bir başka ifadeyle, boşluğun şekillendirilmesinin sonucu oluşan yapı da denilebilir.

Farklı alanlarda birçok tanımlamalar ile birlikte mekân kavramının tek başına bir anlamla sınırlanamayacağı görülmektedir. Sanatta mekân ise, sanatçıların çeşitli yorumlamalarıyla, sanat nesnesinin mekân arasında etkileşimiyle birlikte anlam kazanmaktadır. Sanatta mekân, kimi sanatçıya göre insanı ve nesnelere saran boşluk iken, kimine göre de sanat eserleriyle şekil verdiği bir alan, yapıdır. Bazı sanatçılara göre doluluk ve boşluk, mekânın varlığını görünür kılan ve mekânın kendisini oluşturan kavramlardır.

Daniel Bruen, ilk kez kapalı bir galeri mekanını sergileyerek, galerinin kendisini sanat yapıtına dönüşmüştür. Galeriye dışarıdan bakmak yerine, içine girebilme arzusu oluşmuş ve galeri, sergilenen bir eser değil, bütünüyle algılanması gereken

bir duruma dönüşmüştür. (O'Doherty,2010:20-21) Boşluk kavramına yeni bakış açısı sunan önemli sanatçılardan biri de Yves Klein'dir.

“...önce hiçbir şey yoktu, sonra derin bir hiçlik ve sonra mavi derinlik” şeklindeki cümlesi kendisi için boşluğun önemini göstermektedir. Klein'in ilk sanat eylemlerinden birisi 1948 yılında “mavi gökyüzü benim eserimdir.” diyerek gökyüzü boşluğuna imzasını atmasıdır. (Kara,2016)

Görsel 4. Exposition du Vide. Yves Klein, 1958, (Yvesklein)

<http://www.yvesklein.com/fr/selection-d-oeuvres/view/642/la-specialisation-de-la-sensibilite-a-l-etat-matiere-premiere-en-sensibilite-picturale-stabilisee-exposition-du-vid/?of=72>

Buren'in mekânı tek başına sergilemesine yakın başka bir örnek; Yves Klein 1958'de Paris Iris Sanat Galerisi'nde boşluğu sergilemesidir. Klein, mekânı sanat

eseri olarak sunmuştur. Paris'te 1957 yılında Collette Allendy Galerisi'nde gerçekleştirdiği ön denemede, tek bir odayı boş bırakarak, "henüz madde haline gelmemiş resimsel duyarlılığın varlığını görünür kılmak" istediğini belirtmiştir. Daha önceki sergisinde sunduğu ana fikrinin geliştirildiği alt başlık daha açıklayıcıdır: "Duyarlılığın madde haline gelişinin resimsel olarak sabitlenmesi". Beyaza boyanmış vitrin ve galeri mekânı sanatın kendisi olmuştur.

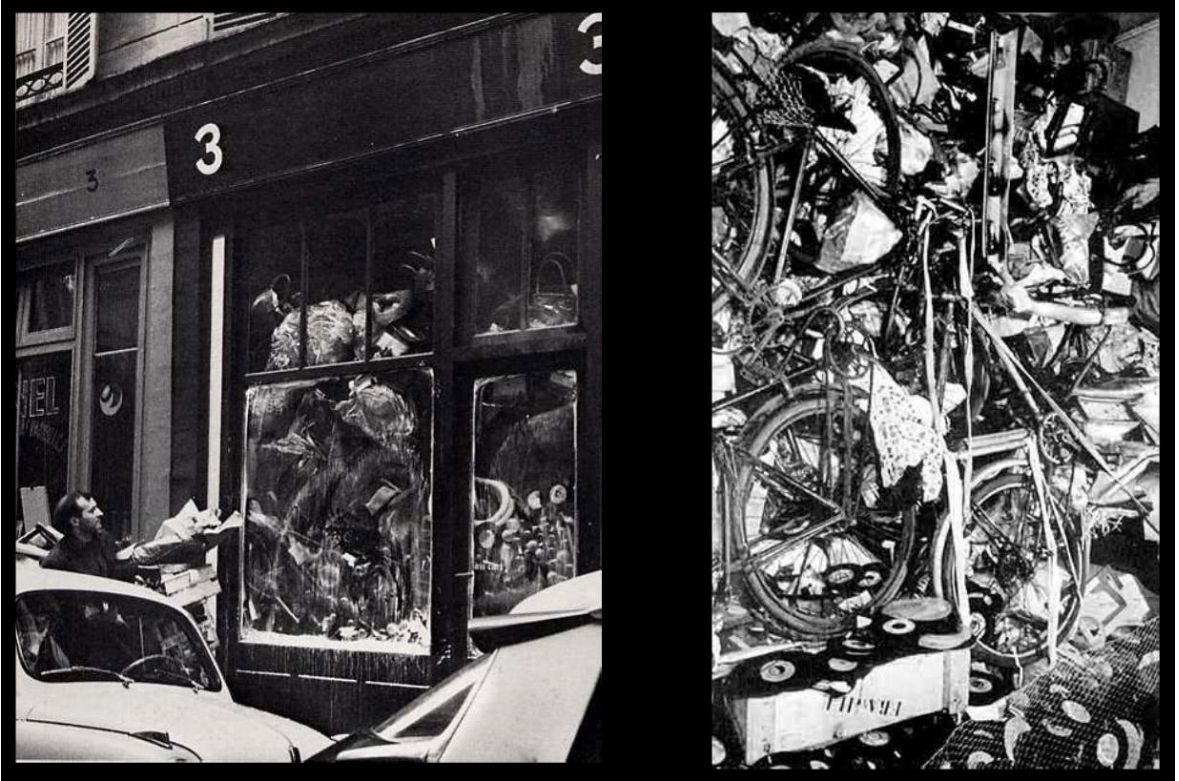
Görsel 5. Le Saut dans le vide. Yves Klein, 1960, (Yvesklein)

<http://www.yvesklein.com/fr/selection-d-oeuvres/view/643/le-saut-dans-le-void/?of=181>

Klein, 1960'da ise bir binadan atlar gibi görünen "boşluğa sıçrama" isimli çalışmasını gerçekleştirmiştir. Bu performansı o dönem çok etkileyici bulunmuştur. Bunun

dışında Klein, Monoton Sessizlik (Monotone Silence) isimli bir parça bestelemiş ve bir orkestra ile on dakika boyunca aynı nota çalınmış ve daha sonra orkestra kıpırdamadan sessizlik sergilemiştir. İzleyiciye, boşluğu etkili bir şekilde yansıtan dönemin en önemli sanatçılarından biri olmuştur.

Arman ise Klein'in Iris Sanat Galerisi'ndeki boşluğunu, buluntu nesnelere neredeyse tavana kadar doldurmuş ve galeride nesnelere pencereye kadar dayanmıştır. İzleyici bu kez galeri mekanının dışındadır ve içeride adım atacak yer kalmayacak kadar galeri doldurulmuştur. Sanatçı, galeriyi girilemez hale getirerek, izleyiciyi dışardan bakmaya mecbur bırakmıştır. Klein'in, boşluğu sergilediği aynı galeriye, izleyicide tekrar dönme isteği oluşurken, Arman'ın bu sanatsal eyleminde öyle bir etki görülmemiştir. (O'Doherty, 2010:111-113)

Görsel 6. Le Plein. Arman, 1960, (Perezartsplastiques)

<https://perezartsplastiques.com/2015/11/02/installation-dans-lart-contemporain/amp/>

Klein'in sergilediği boş galeride, izleyicinin varlığı, o boşlukta bir doluluk oluşturmaktadır. Aslında Klein, boşluğu sergilerken aynı zamanda izleyicinin kendine odaklanmasını ve kendi varlığının farkına varmasını da sağlamıştır.

“Yves Klein onlara belirli bir şeyi değil, boşluğu göstermişti. Sessizlikte ses olduğu gibi boşlukta da varlık vardır. Büyük bir boşlukla karşılaştığınızda bu sizi mutlaka düşüncelere iter, sizde duygusal karşılıklar üretir” (Evren, 2015, s.125)

2.3. Nesne ve Boşluk İlişkisi

“Bir kitle ve boşluk iki ayrı maddedir. İkisi de somuttur ve ikisi de şekillendirilebilir.” (Savaş 1977a:56)

Gördüğümüz ya da göremediğimiz her an her yerde boşluk vardır. Herhangi bir alanda dikkatimizi öncelikle kütleler çeker. Şekillendirdiğimiz boşluk kütlelerden sonra algılanabilir. Halbuki nesnelere varlığını boşluk olmadan sağlayamaz. İzleyici tarafından, boşluğun içindeki nesnelere ya da olaylara dikkat edildiği için aslında o nesnelere boşluğu şekillendirdiği fark edilmemektedir. Sanatçılar ise bilinçli olarak şekillendirebilir ve nesnenin detayları, çevresiyle olan ilişkisiyle algılamaya çalışır.

1960'lı yıllardan itibaren Minimalistler, Vladimir'in (1885-1953) “gerçek materyallerle gerçek boşlukta/mekânda” sloganını başka bir bakış açısıyla değerlendirerek “kütleyi değil, sergiledikleri nesnelere boşluğu yonttuklarını” ifade etmişlerdir.

Bu bakış açısıyla çalışan Carl Andre ise eserleri için şöyle söylemiştir; “heykellerimi kalıba dökerek ya da yontarak yapmıyorum. Aksine heykelin kendisini mekânın yontulması olarak görüyorum, mekânı şekillendirmek için kullanıyorum” (O'Doherty, s.16)

Görsel 7. Equivalent VIII. Carl Andre, 1966, (Reddit)

https://www.reddit.com/r/minimalist_art/comments/26i5r9/carl_andre_equivalent_viii_1966_consists_of_120/

Andre'nin malzemesi olan tuğla, nasıl ki oluşturulmak istenen eserini şekillendiriyorsa; eserin sergilendiği galeri mekanı da hem eserin sergilenme alanı, hem de malzemesi olarak görülebilmektedir.

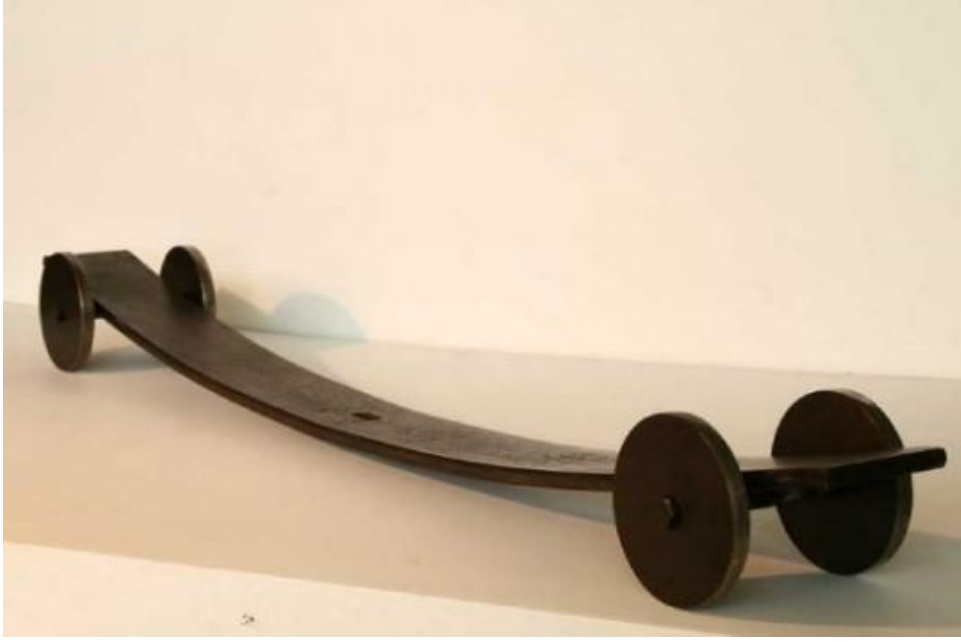

Görsel 8. Alev Ebüzziya. (Kulturlimited)

<https://kulturlimited.com/2018/06/18/alev-ebuzziyanin-toprak-sergisi-baksi-muzesinde/>

Bir başka örnek, Alev Ebüzziya'nın çanaklarıdır. Sanatçı, çanağın iç boşluğuyla, dışında kalan boşluğu bütünleştirerek boşluğu şekillendiren bir nesne ortaya koymaktadır. (Savaş, 2009) Ufuk Tolga Savaş'ın, Ebüzziya'nın çanakları için düşünceleri şu yöndedir;

Sanatçının yaratımı aslında 'boşluğu şekillendirmek üzerinedir' demek bu durumda hiç de yanlış olmayacaktır. Çanak bu boşluğun kimliğini veren onun var olmasını sağlayan ikincil yapılandırma. Bu yapılandırmanın rengi, biçimi, içindeki boşluğa hayat verir, o boşluğu anlamlandırır hatta onu bir boşluk olmaktan kurtarır. En sonunda bu alana boşluk demek bile imkânsızlaşır. Oluşan yeni sanatsal imgenin en etkili alanı da bu boşluk olarak ortaya çıkar. Bu durumda Alev Ebüzziya'nın çalışmaları için "boşluğu şekillendirmek" sözünü kullanmak yerinde olacaktır. (Savaş,2009)

Görsel 9. Ağır Boşluk. Remzi Savaş, (Tamsanat)

<http://www.tamsanat.net/sanatcilar/eserleri.php?sanatci=936>

Remzi Savaş'ın "Ağır boşluk" isimli heykeli de boşluğun önemini vurgulayan çalışmalardan biridir.

Görsel 10. Seyhun Topuz, (Tamsanat)

<http://www.tamsanat.net/sanatcilar/eserleri.php?sanatci=542>

Seyhun Topuz ise geometrik, yalın formlar yardımıyla boşluğu vurgulayan biçimlemelere yönelmiştir. Formların parçalanmaları, yeniden bir araya getirilmeleri, çoğaltılmaları gibi tüm olası ilişkileri ve bu işlemler sonucunda biçimlenen “boşluk”la ilgilenmiştir. (Rona,1999) Sanatçı 1987'de yaptığı bir söyleşide çalışmalarını için şöyle söylemiştir;

.. geleneksel heykelde" doğrudan doğruya kütle ... ve" bunu çevreleyen espas söz konusu." Ben ise bunun tamamıyla tersiyle ilgileniyorum, bende kütle yok. Levha kullanıyorum, levha boşluğu çevreliyor, dolayısıyla espası bu boşluğun içine hapsediyorum. (Rona,1999).

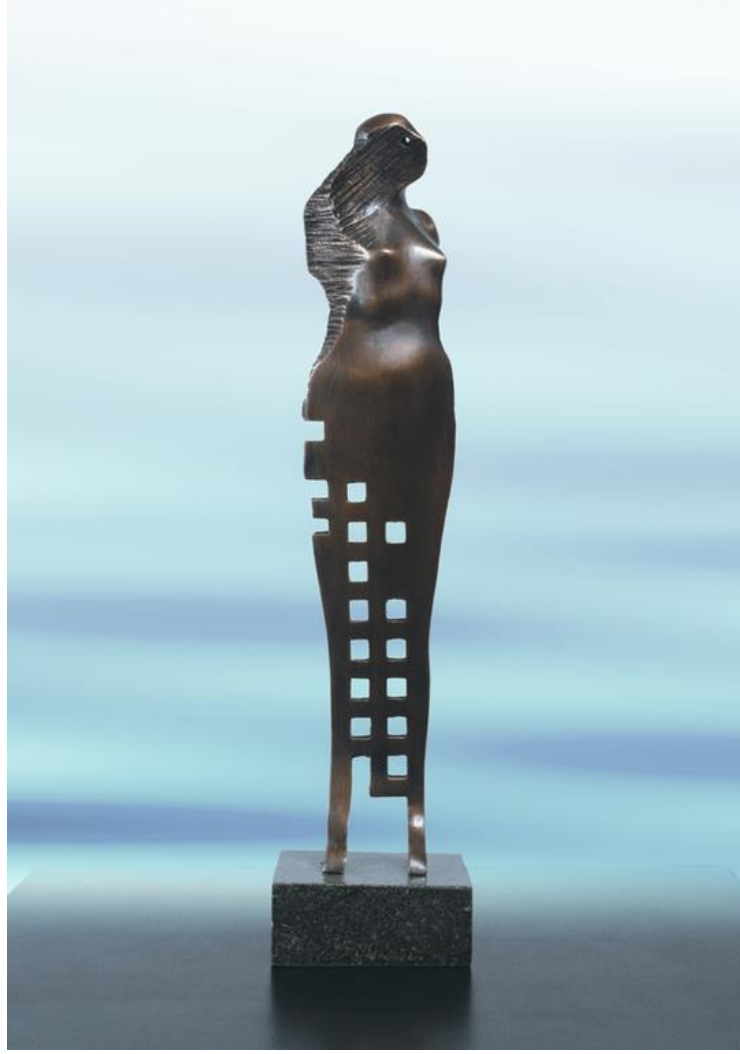

Görsel 11. Ufuk Tolga Savaş, 2009, (Dergipark)

<https://dergipark.org.tr/download/article-file/192601>

Ufuk Tolga Savaş ise çanak biçimlerini şu şekilde ifade etmiştir;

Bu çalışmada çanak formu işlevsel anlamda hiçbir bozulmaya uğramamıştır; biriktirici, kapsayıcı işlevi değiştirilmemiştir. Her çanak bir demirin ucunda, olması gereken bağlam dışında sergilenmiştir. Duvardan uzak tutularak gölgeleri de forma dâhil edilmiş olan bu çalışmada çanak formu aslında içine bir şey koymaya yaramaktan ziyade daha farklı bir şekilde sergilenmiş, surreal bir etki yaratılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada yine aynı yöntemle yani boşluğun sanat eserinin bir plastik bir ögesi olarak düşünülmesi yöntemiyle oluşturulmuş olan bir çalışmadır. (Savaş,2009).

Görsel 12. Nergis. Rahmi Aksungur, 2008, (Evin-art)

<http://www.evin-art.com/exhibitions/81-rahmi-aksungur-sculptures>

Aksungur heykelleriyle hem izleyiciyle kurduğu bağı, hem de konumlandığı heykel ile mekânın ilişkisini kontrol etmek istemektedir. Biçimlendirdiği formlar, konumlandırıldığı alana şekil veren doluluk ve boşluk ilişkisi olarak oluşmaktadır.

Aksungur özellikle son dönem çalışmalarında, genellikle detaycılığa kaçan bir işçilik göstermez. Daha çok, bütünü ele veren parçaları orantılı olarak bir araya getirmeyi amaçlar. Bu yüzden detaylarda boğulmuş bir bütün elde etmek yerine, inceden inceye hesaplanmış ünük parçaların ana bütünü oluşturmasını yeğler. Burada oldukça hassas bir oran söz konusudur: ayrıntı, bütünü oluşturmayacak ama bütün eşit ağırlıktaki ayrıntılardan meydana gelecek. Çalışmayı yönlendiren etmen, üst üste binen ayrıntıların bir aradılığı değil bütün içerisinde gerekli olan fonksiyonu üstlenecek parçaların seçimi üzerine kuruludur. (Çalıkoğlu, 2004)

KİŞİSEL UYGULAMALAR

“Artık kütleyi değil, sergilenen nesnelere boşluğu yontuyoruz.” (Krauss, 2002:103-110)

Geçmişten günümüze kadar, evrendeki birçok şeyi soyut olarak kavrama çabası farklı şekillerde süregelmiştir. İlk çağlarda, yaşanan ve anlam verilemeyen durum ve eylemleri anlatmak adına, soyut biçimlerin kullanılmış olduğu bilinmektedir. Sonraki dönemlerde ise sanatçılar da kendi düşüncelerini ve duygularını yansıtmak istemiş ve beraberinde soyut biçimlerle ifade etme girişiminde bulunmuşlardır. Sanatta soyut biçimler günümüze kadar sıklıkla karşılaşacağımız bir ifade aracı haline gelmiştir.

Boşluk, çoğu zaman varlığı fark edilmeyen bir kavramdır. Fakat dünya üzerindeki birçok nesnenin, boşluğun varlığıyla anlam bulduğunu görebilmekteyiz. Genel olarak pek çok kavramda olduğu gibi boşluğun da anlamlandırılması için karşıtına ihtiyaç vardır. Bazı sanatçı ve filozofun düşüncesi de evrendeki pek çok şeyin karşıtıyla var olduğu yönündedir.

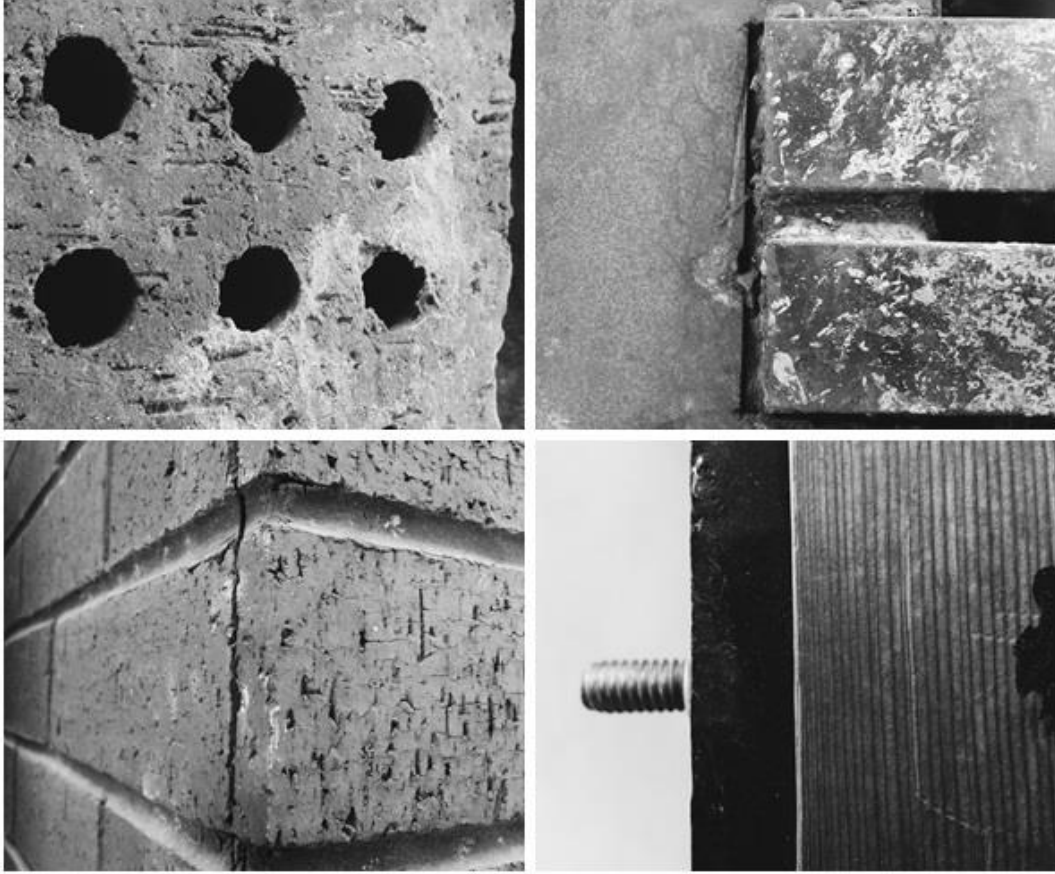
Sanatçılar tarafından da fark edilen boşluk, incelenmeye başlanmış ve pek çok sanatsal çalışmalar yapılmıştır. Boşluk, sanat nesnelerinde bir biçim ögesi olarak kullanılmasının yanı sıra, ayrıca dış boşluğu şekillendiren bir araç olarak da görülmeye başlanmıştır. Bu kişisel çalışmalar da bu düşünce yapısıyla yorumlanmaya çalışılmıştır. Oluşturulan eserlerde boşluk, nesnelerin çevresini ve hatta içini tamamen sarmaktadır, böylece nesne, boşlukla bir bütün haline gelmektedir. Bütünde, boşluğu da doluluğu da barındıran eserler, dengeyi de sağlamaktadır.

Bu raporda boşluk kavramı sanatsal bağlamda araştırılmış ve boşluk kavramını irdeleyen sanatçıların çalışmaları incelenmiştir. Bu bilgiler desteğinde özgün, geometrik ve yalın biçimlemeler ile boşluğu yorumlayarak, boşluğa olan bakış açımın değişmesi ve gelişmesine katkı sağlanmıştır. Çalışmalar yalnızca nesneyi düşünerek değil, dış boşlukta nesnenin varlığıyla oluşan çeşitli iç boşluklar da düşünülerek ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Sonuçta her nesne konumlandırıldığı boşluğa şekil vermektedir.

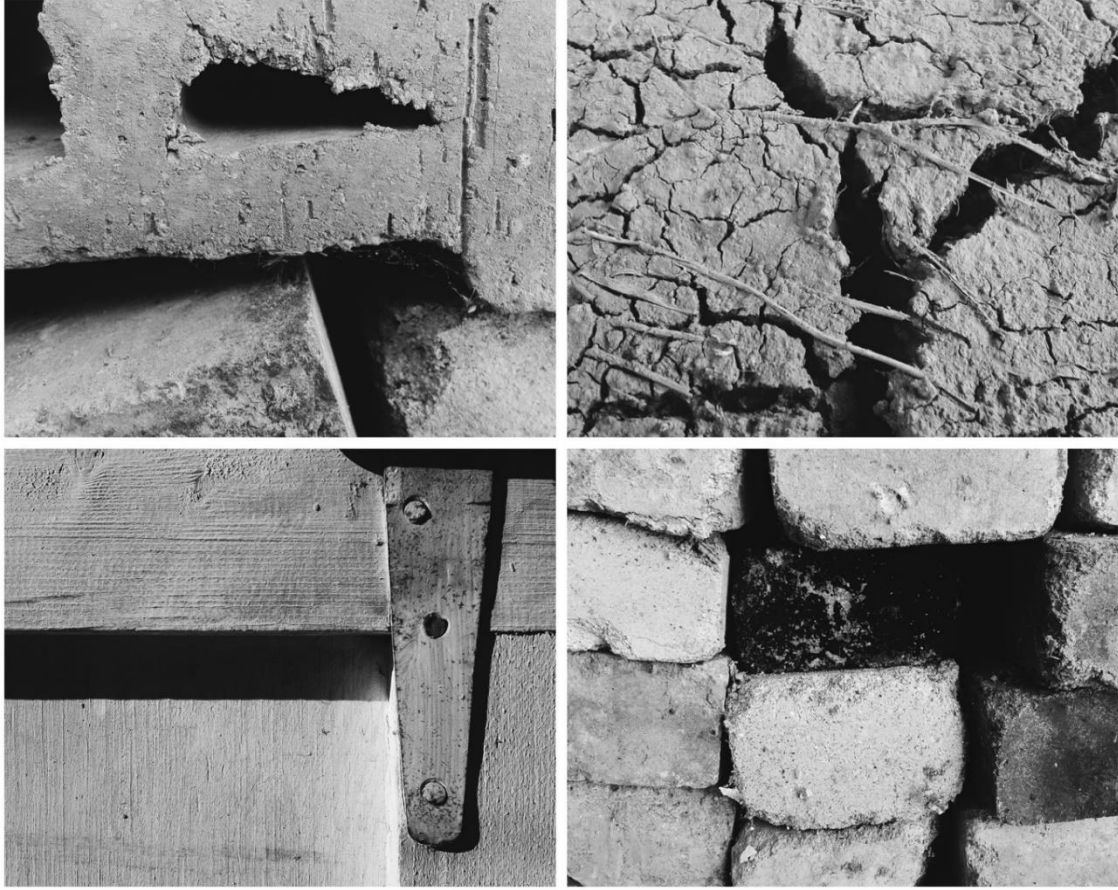
Görsel 13. Kişisel Lavi Çalışmaları, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2017.

Çalışmaların tasarım aşamasında, lavi tekniği ile çeşitli leke çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalarda boşluğun verdiği etki gözlemlenmiştir. 35x50 boyutlardaki kalın kağıtlarda birçok çalışma yapılmıştır. Bu leke çalışmalarında aynı zamanda dolu-boş ilişkisi de incelenmeye çalışılmıştır.

Görsel 14. Boşluk Fotoğrafları-I, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2017.

Daha sonra nesne ve yapılarda karşılaşılan boşluklar gözlemlenmiş olup, fotoğrafları çekilerek etkileri incelenmiştir. Karşılaşılan boşlukların üzerinde düşünülmüş ve boşluk kavramı sorgulanmaya başlanmıştır.

Görsel 15. Boşluk Fotoğrafları-II, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2017.

Fotoğraflarda görüldüğü üzere boşluk, her nesne ve yapıda bir bütünlük sağlamış ve nesnelere nefes alan bir unsur haline gelmiştir. Bu nesnelere birlikte, nesnelere dışında kalan boşluk da şekil almış durumdadır. Bu incelemelerin sonucunda boşluk, oluşturulan tasarımlar üzerinde denemeler ile yansıtılmaya çalışılmıştır.

Görsel 16. Uygulama 1-2, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2017.

Araştırma niteliğindeki bu tasarımlarda, geometrik yalın bir form tercih edilerek dolu-boş ilişkisi formların yüzeylerinde yorumlanmaya çalışılmıştır. Karşıtlık bağlamında düşünülerek düz, hareketsiz bir zemin üzerinde, çeşitli dokunuşlarla hareket kazandırarak karşıtlık yaratılmak istenmiştir.

Görsel 17. Uygulama 3-4, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2017.

Görsel 18. Uygulama 5-6, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2017.

Boşluğun ve doluluğun ilişkisi formların yüzeyinde çeşitli denemeler ile yorumlanmaya çalışılmıştır. Bu formlar şamotlu kil ile elle şekillendirme yöntemiyle yapılmıştır. 1040 °C derecede ilk pişirimi gerçekleştirilmiş, daha sonra Anagama ve Macsabal fırınlarında ikinci pişirim yapılmıştır. Oluşan doğal, sırlı görünüm ile daha etkili formlar haline dönüşmüşlerdir.

Görsel 19. Uygulama 7-8, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2017.

Görsel 20. Uygulama 9-10, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2017.

Çalışmaların bazılarında ise doğadan alınmış küçük ağaç dalları, yapraklar, taşlar gibi doğal parçalar, formların yüzeyinde izleri kullanılarak, oluşturdukları boşluklar ile formlardaki etkisi görülmeye çalışılmıştır.

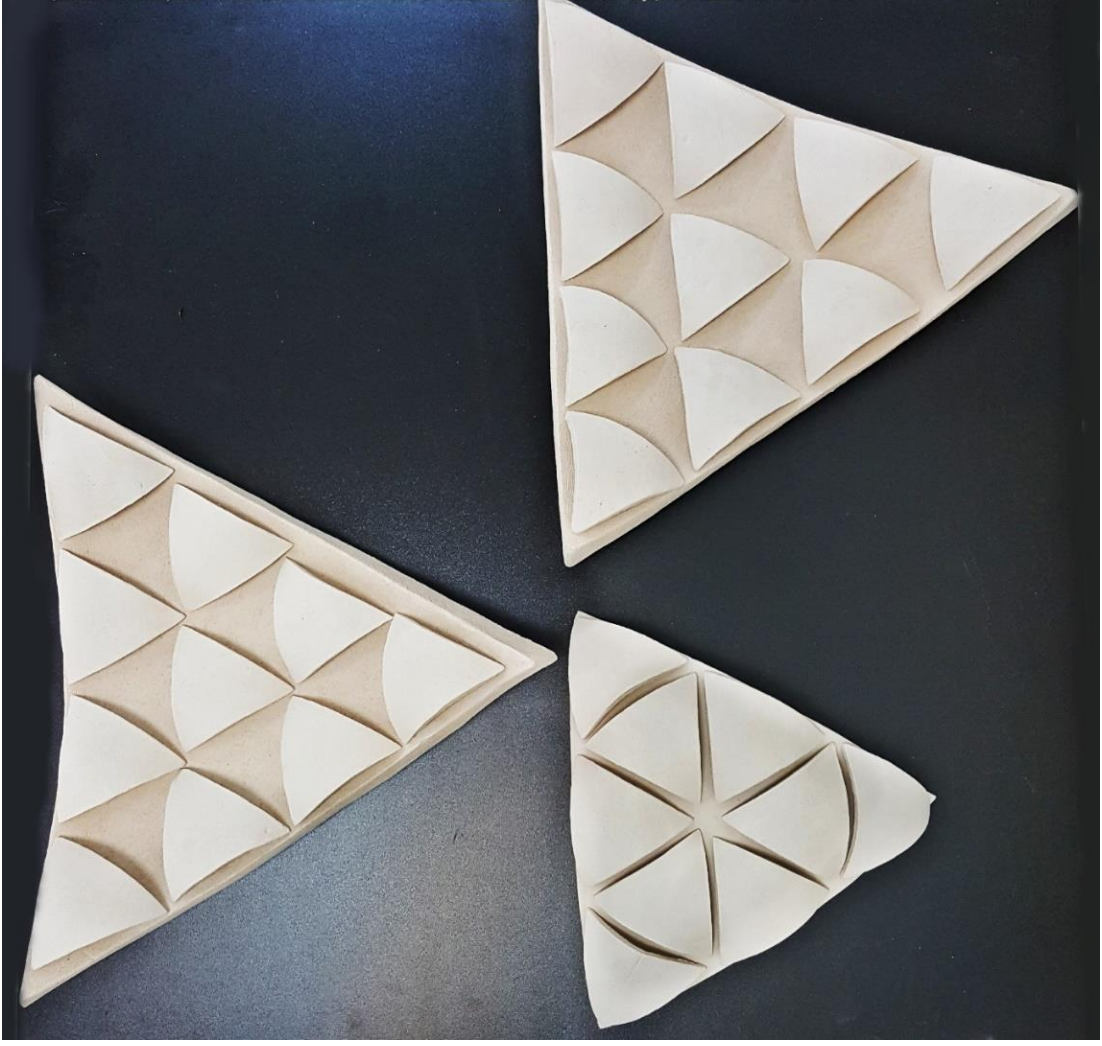
Görsel 21. Uygulama 11-12, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2017.

Çalışmaların yüzeylerinde açılan çeşitli boşluklar çalışmaları tamamlar niteliktedir. Düz ve kapalı bir kütleyi küçük bir boşluk anlamlandırabilmektedir. Çalışmalarda oluşturulan bu çeşitli boşluklar, düz ve ifadesiz görünen yüzeylerde bir denge unsuru da olmaktadır.

Görsel 22. Uygulama 13-14, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2017.

Bu çalışmaların devamında yeni bir form ile boşluk yorumlanmaya devam edilmiştir. Formun aynı birimlerle çalışılması ritim, denge ve bütünlük oluşturmaktadır.

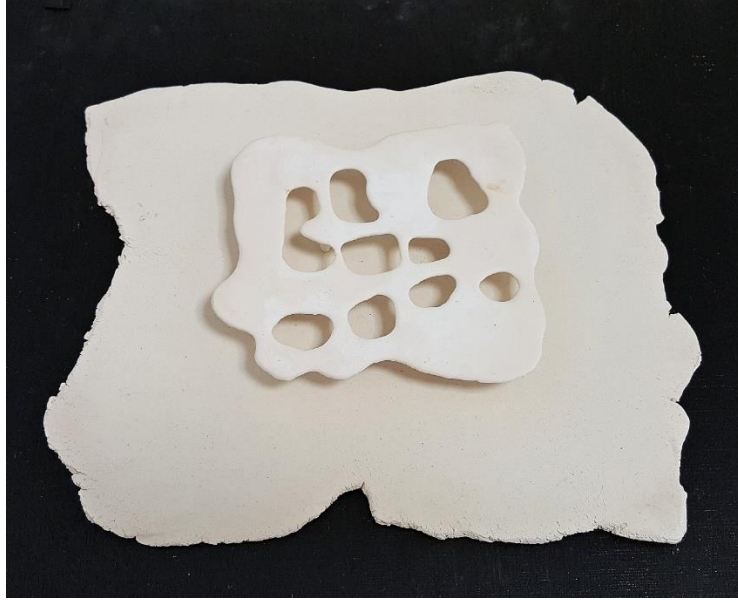
Görsel 23. Uygulama 15, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

Bu çalışmalarda malzeme olarak beyaz kil kullanılmıştır. Plaka tekniği ile elle şekillendirilmiştir. Üç büyük yalın geometrik form ve birimler ile dengeli bir kompozisyon oluşturulmaya çalışılmıştır. Hazırlanan kompozisyonda ışık ve gölgelerin etkisiyle, izleyicinin dikkatini boşluğa çekmek amaçlanmıştır. Bu çalışmada ışık ve gölge önemli bir unsur olduğundan, oluşan bu etkileri kaybetmemek adına herhangi bir sırlama yapılmamıştır.

Görsel 24. Uygulama-15, detay. Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

Bu çalışmaların devamında, yeni tasarımlarla boşluğa şekil verme niteliğinde özgün çalışmalar yapılmaya devam edilmiştir.

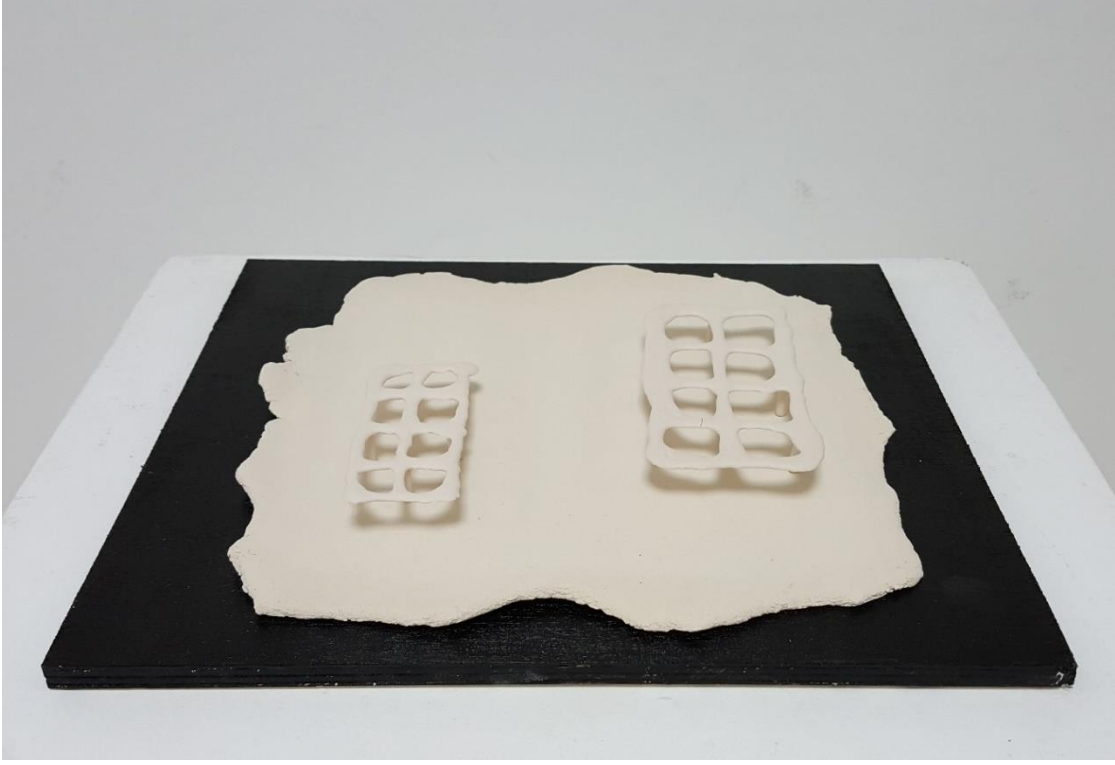
Görsel 25. Uygulama 16, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

Çalışmalar beyaz kil ile elle şekillendirme yöntemi ve alçı plaka üzerine döküm tekniği ile yapılmıştır. 1040°C derecede ilk pişirimi yapılmış ve sır uygulanmamıştır. Uygulama esnasında plakanın düzenli, sakin yapısını bozar nitelikteki döküm kili ile elde edilmiş ve düzensiz boşlukları olan parça bünye üzerinde karşıtlık yaratmıştır. Ayrıca bu düzensiz boşluklara sahip parça boşluğa da şekil veren ana unsurdur.

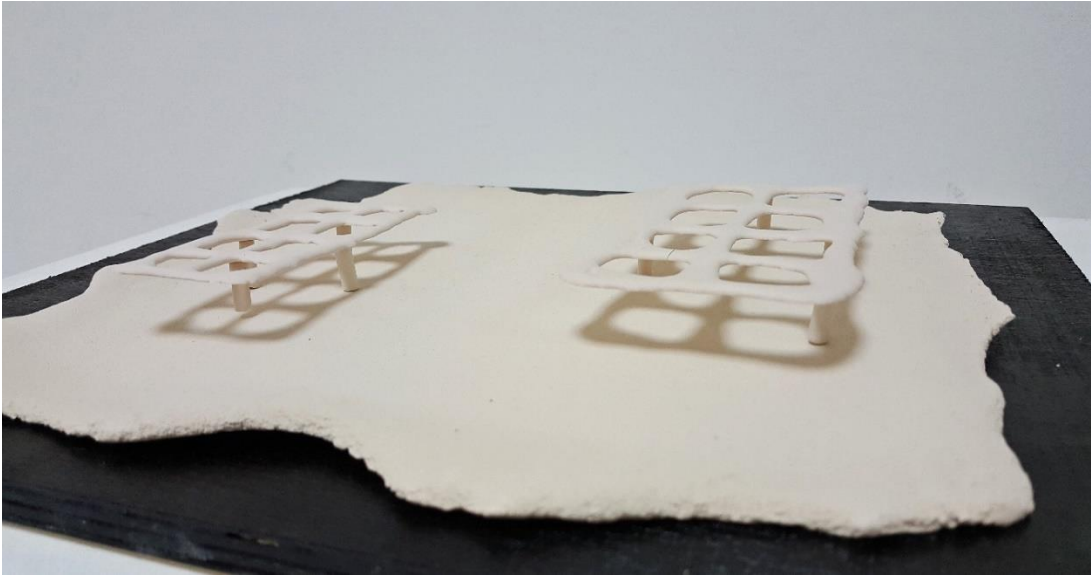

Görsel 26. Uygulama 17, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

Bazı çalışmalar oluşturulurken düz, hareketsiz duran plakalara hareket verilmiş ve boşluğu kavrar nitelikte bir etki sağlamak istenmiştir.

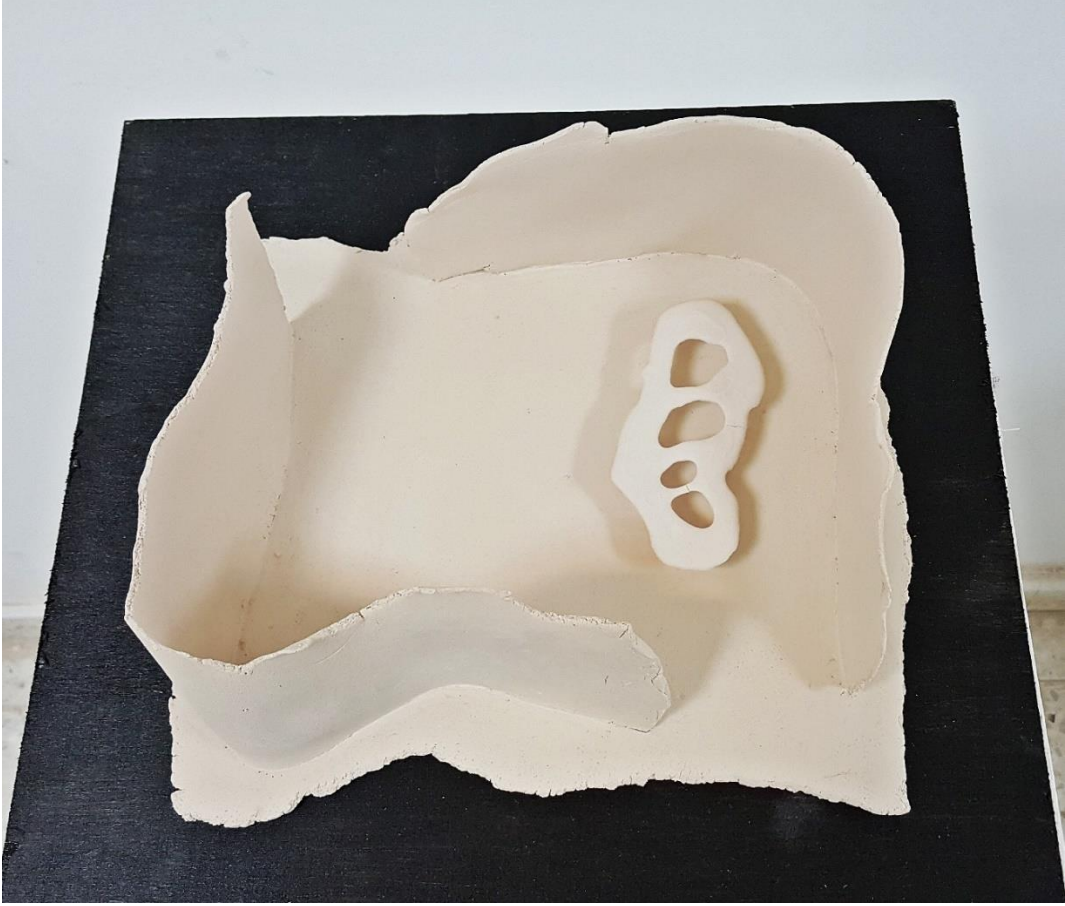

Görsel 27. Uygulama 18, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

Görsel 28. Uygulama 18, detay. Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

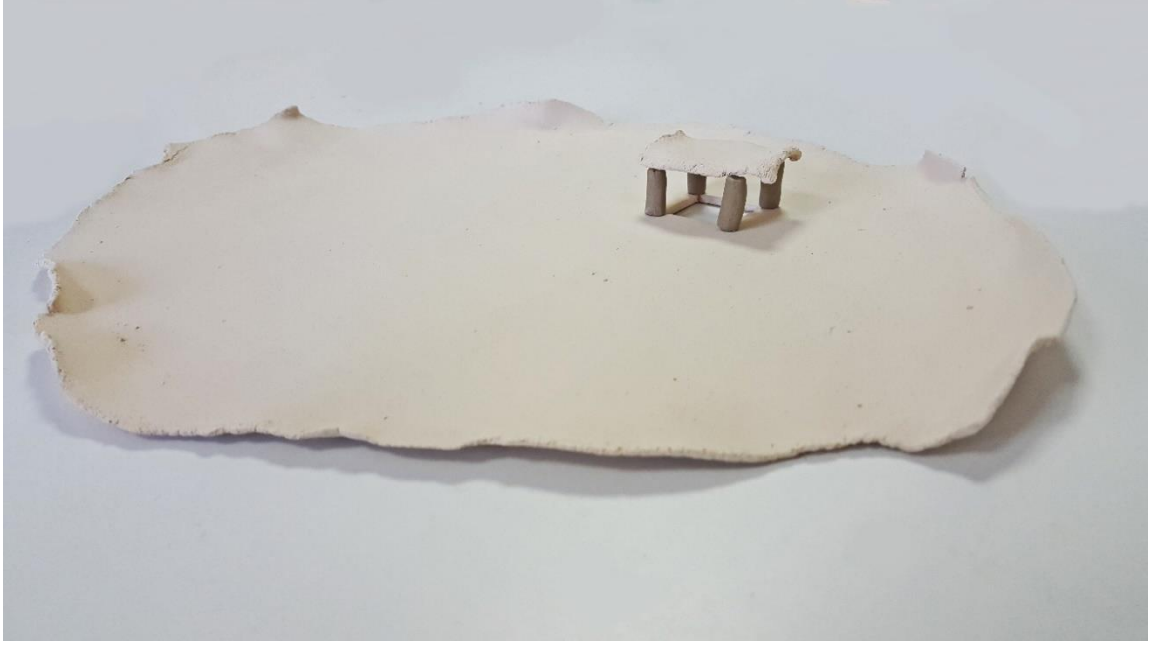
Uygulamalarda kullanılan kilin yapısı, doğal halinde bırakılarak, biçimin algılanmasında yardımcı bir unsur olması amaçlanmıştır. Çalışma esnasında bünyenin üzerinde oluşan izler ve asimetrik hareketler, olduğu gibi bırakılarak tamamen doğal bir görünüm oluşması sağlanmıştır.

Görsel 29. Uygulama 19, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

Görsel 30. Uygulama 19, detay. Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

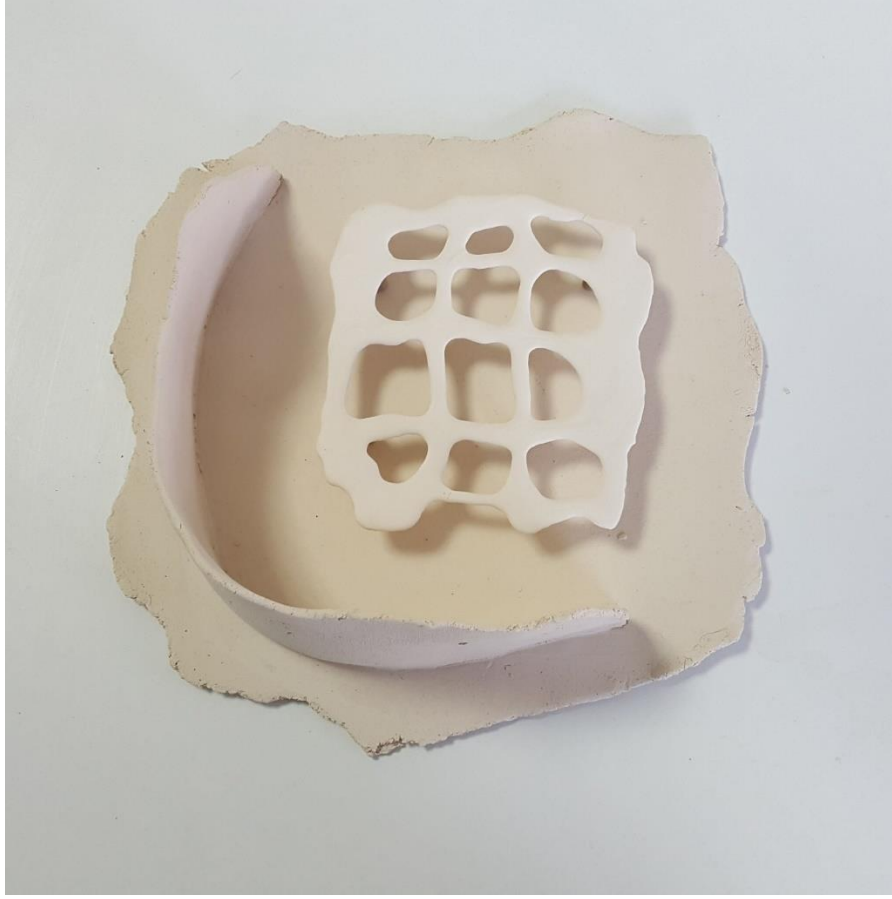

Görsel 31. Uygulama 20, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

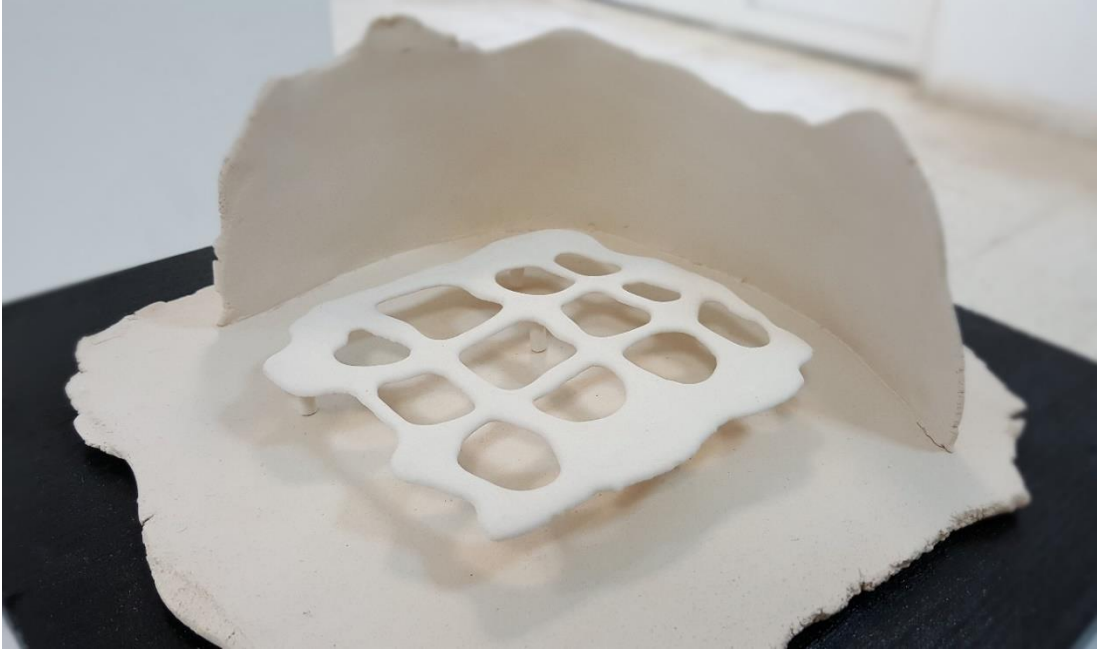
Çalışmaların ince plakalar olarak yapılması, verdiği hafiflik hissiyle boşluğa anlatım olarak destek olması sağlanmıştır. İnce plaka üzerinde açılan çeşitli boşluklar ise bünyeye nefes aldirmiş ve boşluklarla birlikte ortaya çıkan gölgeler anlatım güçlendirmiştir.

Görsel 32. Uygulama 21, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

Görsel 33. Uygulama 22, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

Görsel 34. Uygulama 22, detay. Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

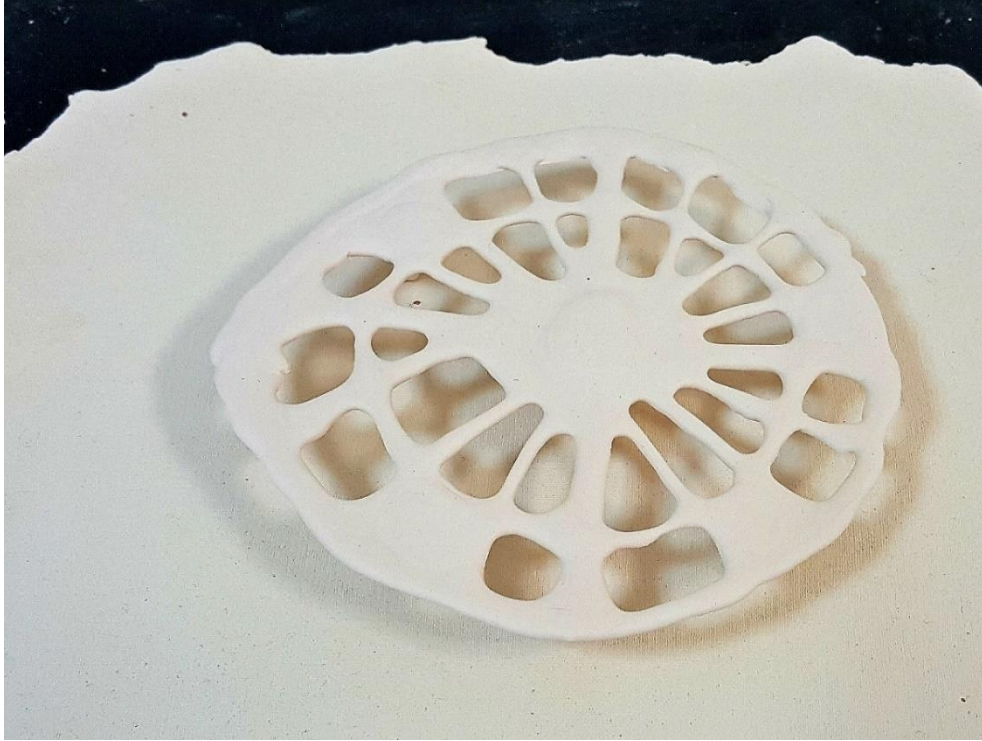
Tasarımların bazılarında görülen duvarlar, mekân ve boşluk ilişkisine gönderme yapma amacıyla oluşturulmuştur. Sonuçta mekân da boşluğun sınırlandırılmış, şekil almış hali olduğu anlaşılmaktadır.

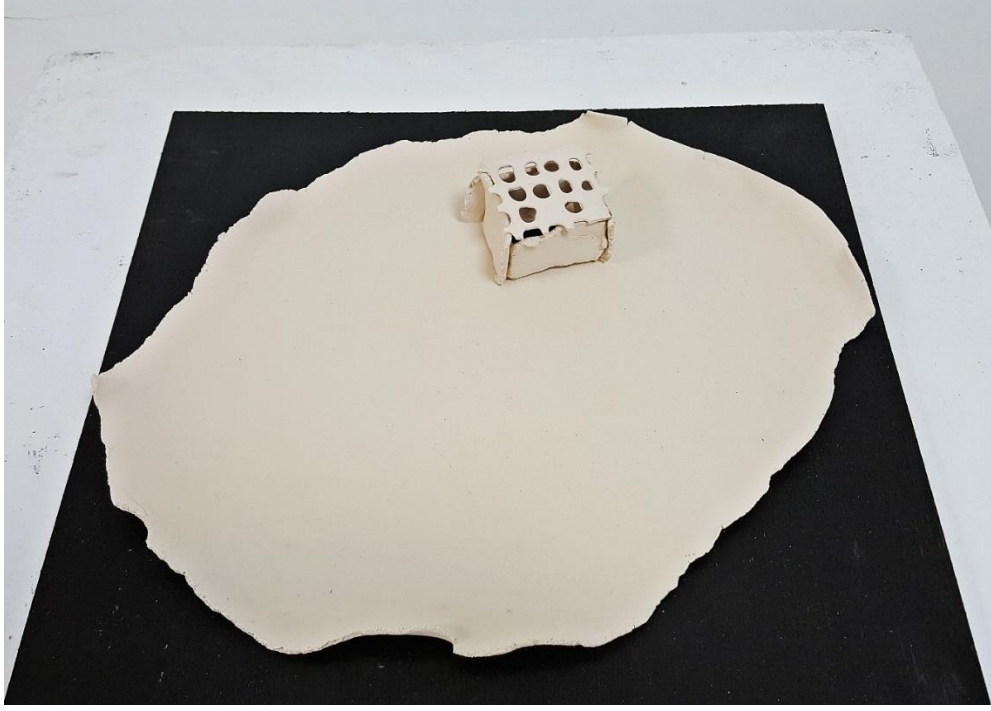
Görsel 35. Uygulama 23, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

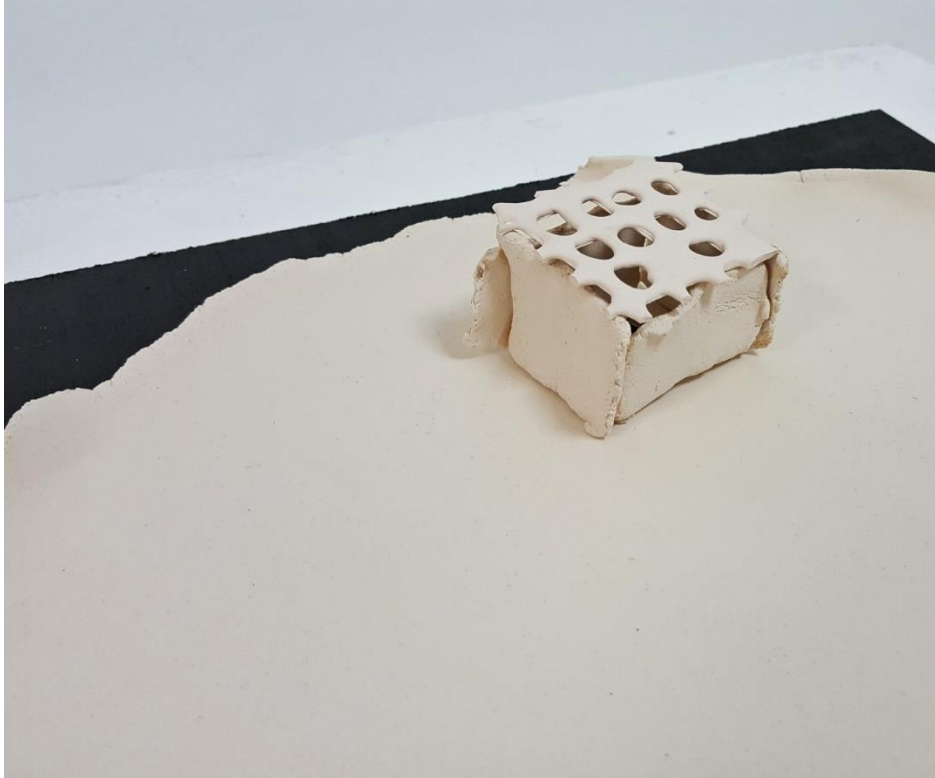
Görsel 36. Uygulama 24, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

Görsel 37. Uygulama 24, detay. Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

Görsel 38. Uygulama 25, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

Görsel 39. Uygulama 25, detay. Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

Bu çalışmalara farklı bir boyut kazandırmak için cam ile döküm kilini birlikte kullanarak yeni bakış açısı oluşturulmaya çalışılmıştır.

Görsel 40. Uygulama 26, Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

Görsel 41. Uygulama 26, detay. Nazlı Koç, Kişisel Arşiv, 2018.

Bu çalışma malzeme olarak reflektif cam ve döküm kili ile elde edilmiştir. Döküm kili alçı plaka üzerine akıtılarak şekil verilmiştir. Çalışmada camın reflektif olması, içindeki bünyenin yansımaları sağlamaktadır. Bu yansımalarla birlikte mekân duygusunun yok olması ve boşluğun anlatımını güçlendirmesi amaçlanmıştır.

SONUÇ

Modern çağda, özellikle sanat ve felsefe dallarında, pek çok kavramda olduğu gibi boşluk kavramı da incelenmiş ve çeşitli bakış açıları ortaya koyulmuştur. Bazı sanatçılar boşluk ile ilgili soyut çalışmalar yapmış, bazıları ise boşluğu performans sanatıyla sunma çabasına girmiştir.

Bu sanat raporunda, boşluk kavram olarak araştırılmış, sanatta boşluğun kullanım ifadeleri incelenmiş ve sanatçılardan örneklerle desteklenmiştir. Boşluk, karşıtı olan doluluk ile ele alınmış olup, nesnelere ve mekân ile ilişkisi de incelenmiştir.

Sanatçılar çalışmalarında, boşluğu sadece nesneyi saran bir olgu değil, nesne ile birlikte, nesneyi biçimleyen bir öge olarak görmüşlerdir. Artık nesnenin varlığı kadar, boşluğun da önemi olduğu vurgulanmıştır. Sanatçılar görünenin ötesinde, kendi iç dünyasındaki düşünce ve duygularına, hayal gücüyle ulaşmaya ve anlamaya çalışmışlardır.

Boşluk genel anlamda pek çok şeyi anlamlandıran ama varlığı gözle görülebilen basit bir nesne gibi olmadığı için fark edilmeyen, hayatımızın her alanında var olan başlıca olgulardan biridir. Gelişen sanat dünyasında da birçok sanatçı ve ünlü düşünür tarafından farkındalık yaratılarak boşluğa olan bakış açısı geliştirilmiştir.

Boşluk mimaride bir mekân iken, bir heykeltıraş için heykele şeklini veren biçimsel bir ögedir. Sanata performans olarak da yansıtılmaya çalışılmış, izleyiciye daha etkili şekilde sunulmuştur. Bir sanat eserinde biçimin bir parçası olarak kabul edilirken, endüstriyel bir nesnede kullanıma olanak sağlayan şeyin boşluk olduğu gerçeği görülmeye başlanmıştır. Tüm bu gelişmeler boşluğun varlığı ve anlamını daha iyi kavramaya destek olmuştur.

Araştırmaların sonunda, özgün biçimlemelerle boşluğu okunur hale getirerek, boşluğun nesnelere ve çevresiyle birbirini tamamladığı gözlemlenmektedir. Ayrıca boşluğun karşıtıyla var olabileceği ve nesnelere kadar boşluğun varlığının da etkili ve önemli olduğu görülmektedir.

KAYNAKLAR

Aksoy, Özgönül. (1977). *Biçimlendirme*. Trabzon: Karadeniz Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.

Aristoteles. (2001). *Fizik* (S.Babür, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Arıç, Tanzer (2015). *Günümüz Sanatında Boşluk ve Yeni İfade Olanakları, Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporu*.

Atkins, Robert. (1997). *Artspeak-A Guide to Modern Ideas, Movements and Buzzwords 1945 to the Present*. New York&Londra: Abbeville Press Publishers.

Atış, Naciye. (2009). Parmenides Felsefesinin Varlığı Temellendirme Tarzının Kendinden Sonraki Felsefeye Etkileri. *flsfdergisi*. Erişim: 02.12.2018. <http://www.flisfdergisi.com/sayi7/107-120.pdf>

O'Doherty, Brian. (2010). *Beyaz Küpün İçinde 'Galeri Mekanının İdeolojisi'*. (A. Antmen, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.

Büyük Larousse, C-11 (1986), İstanbul, s.1617.

Cheng, François. (2006). *Boşluk ve Doluluk*. (K. Özsezgin, Çev.). Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

Çalıkoğlu, Levent. (2004). *Rahmi Aksungur Sergi Kataloğu*. Milli Reasurans Sanat Galerisi: s.79-80

Dergipark. Ufuk Tolga Savaş, Erişim: 04.01.2019. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/192601>

Evin-art. Rahmi Aksungur, Nergis. Erişim: 27.07.2019. <http://www.evin-art.com/exhibitions/81-rahmi-aksungur-sculptures>

Evren, Süreyya. (2015). *Osman Hamdi Bey'den Picasso'ya Çocuklar İçin Sanat*. İstanbul: Pan Yayıncılık

Flickr. Yin Yang Symbol. Erişim: 02.08.2018. <https://www.flickr.com/photos/donkeyhotey/5727907084>

Genç, Melda. (2013). Doğa, Sanat ve Biyomimetik Bilim, *Sanatta Yeterlik Eseri Çalışması Raporu*, Erişim: 17.02.2018.

<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/handle/11655/2373>

Gülmez, Fatma Gülşen. (1996). *Boşluk Kavramı ve Mimari Tasarımdaki Yeri*. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Akademisi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich. (1982). *Estetik*. (N. Bozkurt, Çev.). İstanbul: Say Kitap Pazarlama.

Kagan, M. (1993). *Estetik ve Sanat Dersleri*. (A. Çalışlar, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Kara, Devabil. (2011). Sanat Yapıtının Oluşum Süreci. *dergipark*. Erişim: 17.02.2019. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/193358>

Kara, Devabil. (2016). Boşluğun Anlamlılığı. *devabilkara*. Erişim: 26.02.2019. <http://devabilkara.com/boslugun-anlamliligi/>

Kınay, Cahid. (1993). *Sanat Tarihi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Kranz, Walther. (2003). *Antik Felsefe*. (S.Y. Baydur, Çev.). İstanbul: Sosyal Yayınları.

Krauss, Rosalind. (2002). *Mekâna Yayılan Heykel*. *Sanat Dünyamız*. 82, s.103-110

Kulturlimited. Alev Ebüzziya. Erişim: 20.07.2018. <https://kulturlimited.com/2018/06/18/alev-ebuzziyanin-toprak-sergisi-baksi-muzesinde/>

Kulturportali. Tanıtma Genel Müdürlüğü, Pamukkale Travertenleri. Erişim: 28.06.2019. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/denizli/gezilecekyer/pamukkale-hierapolis-antik-kenti>

Morkoç, Mehtap. (2013) *Sanat Nesnesi ve Mekan İlişkisi Üzerine Uygulamalar*, Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu.

Öymen Gür, Şengül. (1996). *Mekân Örgütlenmesi*. Trabzon: Gür Yayıncılık.

Perezartsplastiques. Arman. Le Plein. Erişim: 12.01.2018.
<https://perezartsplastiques.com/2015/11/02/linstallation-dans-lart-contemporain/amp/>

Reddit. Carl Andre. Equivalent VIII. Erişim: 17.03.2018.
https://www.reddit.com/r/minimalist_art/comments/26i5r9/carl_andre_equivalent_viii_1966_consists_of_120/

Rona, Zeynep. (1999). Seyhun Topuz'un Heykellerinde Geometrik-Soyutun Evrimi. *sergirehberi*. Erişim: 17.06.2019.

http://sergirehberi.com/artist_detay.aspx?a_id=369&gorsel=&t_id=479&q=Seyhun%20Topuz%20Metinler&q1=

Savaş, Remzi. (1977). *Modelaj*. Ankara: Yaygın Öğretim Kurumu Yayınları.

Savaş, Remzi. (1978). *Form ve İnşa*. Ankara: M.E.B. Yüksek Öğretim Kurumu Yayınları.

Savaş, Ufuk Tolga. (2009). Seramik Sanatında 'Boşluk'. *dergipark*. Erişim: 14.05.2018. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/192601>

şenyapılı, Önder. (2003). *Otuz bin Yıl Öncesinden Heykel*. Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık.

şölenay, Emel. *Sanatta Biçim - İçerik Sorunu*. Erişim: 19.05.2019.
<https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/1259/126369.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tamsanat. Remzi Savaş. Ağır Boşluk. Erişim tarihi: 14.05.2019.
<http://www.tamsanat.net/sanatcilar/eserleri.php?sanatci=936>

Tamsanat. Seyhun Topuz, Erişim tarihi: 19.06.2019.
<http://www.tamsanat.net/sanatcilar/eserleri.php?sanatci=542>

Tate. Henry Moore. Recumbent Woman. Erişim: 17.04.2018.
<https://www.tate.org.uk/art/research-publications/henry-moore/henry-moore-om-ch-recumbent-figure-r1147451>

Temel Tasarım: Fotoğrafta Kompozisyon BİÇİM. Erişim: 11.06.2017.
<http://www.sanatsdersi.com/temel-sanat-egitimi/temel-tasarimfotograftakompozisyon-bicim.html>

Türk Dil Kurumu. *Güncel Türkçe Sözlüğü*. Erişim: 16.05.2017. <https://tdk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu. *Güzel Sanatlar Terimleri Sözlüğü*. Erişim: 19.05.2017.
<https://tdk.gov.tr/>

Türk Dil Kurumu. *Fizik Terimleri Sözlüğü*. Erişim: 03.09.2017. <https://tdk.gov.tr/>

Tzu, Lao. (2013). *Lao Tzu Tao Yolu Öğretisi*. (D. Kuban, Çev.). İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Yves Klein. Yves Klein, Exposition du Vide. Erişim:30.06.2019.
<http://www.yvesklein.com/fr/selection-d-oeuvres/view/642/la-specialisation-de-la-sensibilite-a-l-etat-matiere-premiere-en-sensibilite-picturale-stabilisee-exposition-du-vide/?of=72>

Yves Klein. Yves Klein. Le Saut dans le vide. Erişim:30.06.2019.
<http://www.yvesklein.com/fr/selection-d-oeuvres/view/643/le-saut-dans-le-vide/?of=181>

Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez/Sanat Çalışması Raporu Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Tez/Sanat Çalışması Raporunda,

- Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu Tez/Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez/Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

15/08/2019

Nazlı KOÇ

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu Orijinallik Raporu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez/Sanat Çalışması Raporu Başlığı: Sanatta Biçimsel Bağlamda Boşluğun Varlığı ve Özgün Uygulamalar

Yukarıda başlığı verilen Tez/Sanat Çalışması Raporumun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
15.08.2019	56	52792	10.07-2019	% 24	1160311575

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (15/08/2019)

Nazlı KOÇ

Öğrenci No.: N15126063

Anasanat/Anabilim Dalı: Seramik

Program (işaretleyiniz):

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
✓			

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Ufuk Tolga SAVAŞ

Master's Art Work Report Originality Report

HACETTEPE UNIVERSITY

Institute of Fine Arts

Title : The Existence of Emptiness in Formal Context in Art and Individual Applications

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
15.08.2019	56	52792	10.07.2019	% 24	1160311575

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (15/08/2019)

Nazlı KOÇ

Student No.: N15126063

Department: Ceramic

Program/Degree (please mark):

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
✓			

SUPERVISOR APPROVAL

APPROVED

Doç. Ufuk Tolga SAVAŞ

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin/Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporumun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde/sanat çalışması raporumda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezim/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. (1)
- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

15/08/2019

Nazlı KOÇ

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
 - (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmasını ş ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
 - (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü teziere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
- Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.